

Tabo

¡Libres del mundo, uníos! Por Dios - Pueblo - Patria!

1972

EL FORTIN

Št. 1-2

D 129904 F

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TAVOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje uredniški odbor; odgovorni urednik Adolf Škrjanec, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

—::—

TAVOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—::—

TAVOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.109.310

—::—

Naročnina: Južna Amerika 10 pesov Ley 18.188, odn. enakovrednost v dolarju; USA in Kanada 4.— dolarje letno, zračno 7,00 dolarjev; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—::—

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, José L. Suárez FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina. Telefon: T. E. 796-7513.

92 206/1979

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Enero-Febrero 1972

BUENOS AIRES

Januar-Februar 1972

Poder y oposición en Chile

Un año después de haber otorgado al presidente Allende todas las facilidades para subir al poder y efectuar la socialización de numerosas industrias, la Democracia Cristiana se va dando cuenta que la Unidad Popular na tiene intención de pararse y que quiere a toda costa llevar a cabo su programa: implantar el marxismo en el país.

Por ello, la Democracia Cristiana ha adoptado con mayor firmeza una actitud opositorista que se ha traducido por la suspensión del ministro del Interior, José Toha, acusado por la mayoría del Parlamento de haber permitido, violando así la Constitución, la implantación en Chile de grupos armados de extrema izquierda. Como el voto del Senado hubiese sido parecido, puesto que cuando la Democracia Cristiana no le presta su concurso la Unidad Popular es muy minoritaria, Allende prefirió no insistir y para no sufrir hasta el final la desaprobación de los representantes del pueblo, él mismo retiró a José Toha del Interior para confiarle el ministerio de Defensa.

En esta ocasión el Parlamento ha puesto en evidencia que puede jugar un papel eficaz contra los abusos del poder. Sin embargo, se pudo ver que de acuerdo con las tradiciones del marxismo, la multitud chilena, movilizada por los partidos y por la C.U.T., se manifestó amenazadora ante el Parlamento, para presionar sobre los diputados y reclamar armas para el pueblo y mano dura contra los contrarrevolucionarios.

Este espectáculo es digno de ser señalado porque es una repetición de las presiones que el poder va a intentar en lo sucesivo contra el Parlamento cuando éste se opondrá a sus proyectos.

Ahora bien, un caso se presentará próximamente en varias ocasiones, merced al proyecto de dividir la economía en tres sectores y más aún a causa del proyecto de reforma constitucional tendiente a suprimir las dos Cámaras para establecer en su lugar una Asamblea Popular. La Democracia Cristiana no podrá, como tampoco el Partido Nacional, aceptar esta Asamblea única revolucionaria, por lo que cabe esperar una negativa del

Parlamento, al mismo tiempo que el poder, excitando a sus partidarios, intentará crear un clima de guerra civil.

Allende tiene necesidad de dramatizar la situación, incluso de provocar incidentes para intentar triunfar en la operación del referéndum mediante el cual cuenta acabar con el conflicto entre el Parlamento y el Ejecutivo, ahogando al primero para reemplazarlo por una Cámara que coincida con sus deseos.

En efecto, hay una cosa que la Unidad Popular no puede admitir: que represente — como lo demostró la elección de Allende — un tercio del electorado. Si ésta se alinea en lo sucesivo en la oposición al régimen se verá desautorizado. Pero para mantenerse contra viento y marea el gobierno no dejará de utilizar todas las armas. La oposición — mayoritaria — debe saberlo y prepararse en consecuencia.

MISLI OB NOVEM LETU 1972

Analiza sedanjega stanja in pogled v bodoče leto nam ne nudi nobene razveseljive note. Časi so tako zamotani kot morda še nikoli z izjemo tistih v letih 1941—1942. Zapadni svet šepa, caplja vedno bolj na levo, ker ni ne moralne ne duhovne sile v njem, ki bi znala reševati kaos v katerega Materija — uživanje nadomeščajo duhovnost in zato se ne čudimo propadanju, nemoralnosti in vedno mogočnejšem dviganju glav skrajnih levičarjev. V komunističnih državah pa je razkroj in razvoj drugačen. Tam se vedno bolj in bolj čujejo zahteve po svobodi, kajti mera je polna. Ti glasovi se spreminjajo, počasi a sigurno, v mogoč hudournik, ki zna porušiti marsikaj, kar so totalitarci mislili, da bo večno obstalo. Tudi v naši domovini je tako. Prav je, da pazljivo zasledujemo dogodke tam in da jih skušamo čim trezneje tolmačiti in gledati na to, kako moremo svojemu narodu pomagati da pride do resnične svobode. Komunisti ne bodo kar tako tebi nič meni nič pustili, da se poruši njihova totalitarna zgradba. Ne delajmo si nobenih utvar v tem. Tito je komunistom pred nedavnim na seji predsedstva ZKJ dokaj jasno povedal, kako bo ravnala partija. Moto njegovega izvajanja je bil: Z revolucionarnimi akcijami proti vsem kontrarevolucionarnim težnjam; zveza komunistov je edini delavnik, ki ima pravico idejno-političnega delovanja v obče jugoslovanskih okvirih "... To je jasen odgovor vsem tistim, ki so se morda nadali, da so jugoslovanski komunisti postali milejši in da so pripravljeni dati narodom vsaj trohico svobode. Nikdar in nikoli. To stališče partije naj bo tudi opomin tistim, ki se morda nadejajo, da je s komunisti možen dialog. Ni, tudi z mlajšo generacijo komunistov ne. O vseh teh problemih bo treba

več pisati in razmišljati, dogodke doma pa previdno in objektivno komentirati zapadnemu svetu. Tu emigracija, ako resno in pošteno misli na svobodo naših narodov, lahko stori vsaj nekaj koristnega. Toda rezultati bodo pozitivni le tedaj, ako se bodo naši javni delavci zresnili, ako bodo odstranili vse tisto drugorazredno, kar jih razdvaja in se skoncentrirali na delo v korist naroda in vsaj v tej sami točki delovali na skupnem imenovalcu.

Svet se je v zadnjih 30 letih mnogo spremenil in se spreminja pred našimi očmi danes. Bivši begunci in emigrantje smo ali bomo postali mrtva veja razbolelega narodnega telesa, ako ne bomo znali s časom naprej, ako ne bomo znali z nauki preteklosti mogočno stopiti v sedanost ako ne bomo znašli s sodobnimi metodami nadaljevati boj, ki so ga najboljši sinovi naroda bili prisiljeni končati v letu 1945. Emigracija in njeno narodno-politično delo ne bo usmerjala dogodkov doma in ne bo mogla vplivati na težnje ljudi doma, še manj določati smer narodno-političnega dela. Še manj bo emigracija možna vplivati na izbiro narodnega vodstva doma v bodočih dneh. Če je temu tako, v kar smo trdno prepričani, potem je ne le porata časa pač pa direktno nespametno in brez vsakih koristi izgubljeni čas v takem delovanju. Tako pojmovanje ne bo nikomur prineslo nobenih koristi, kaj šele kakih pozitivnih rezultatov. Edino kar emigracija lahko stori je to, da se poveže in da deluje na skupnem imenovalcu. Le tedaj bo morda lahko koristila tudi ljudem doma, ki so žejni svobode. Taka povezana emigracija bo v stanju interpretirati dogodke doma zunanjemu svetu in ga ob času prežkušeni pravilno informirati, kaj se resnično doma dogaja. Le objektivne analize in enoten skupen nastop bo morda imel kak hasek. Objektivnost in znanje sedanje situacije pa je prvi predpogoj kakršnegakoli delovanja. Ne prezrimo golih dejstev, ki so zelo enostavni: Zapadni svet ne pozna nobene sentimentalnosti nima nobenega idealizma, in za propagando popolnoma nobenega smisla.

Obrnimo naš pogled tudi med nas same. Tudi v naši organizaciji se je tekom let mnogo spremenilo. Pred leti mnogi niso hoteli niti slišati, da bi se osnovala organizacija borcev. „Kaj nam je pa take organizacije treba,“ take in podobne si dobil nazaj, ko si vabil v delo. Ni časa, preutrujen sem in podobno so se zopet izgovarjali drugi. Organizacija je postala realnost, se razvila in povezala lepo število domobrancev, pri tem pa postala marsikateremu trn v peti. Organizacija živi in deluje, toda v njej nastajajo vrzeli. Vsako leto več in več članov odhaja v večnost. V zadnjem letu sta odšla dva člana — idealista in garača, ki sta vsa leta, odkar organizacija postoji zanjo in za članstvo mnogo storila. Vemo, da jih bomo težko pogrešali zlasti še, ker zanje ne najdemo nadomestila. Kdo bo posvetil organizaciji toliko truda in toliko žrtev, kot sta to storila pokojna Jože Jenko v Argentini in Zdravko Novak v Clevelandu. Ako jih resnično spoštujemo in ako jim hočemo resnično dati priznanje za njihovo

delo, potem storimo to s tem, da jih posnemamo. Strnimo svoje vrste še tesneje in žrtvujemo kar zmoremo za delo in dobrobit organizacije, ki je naša lastnina, kjé je zrastle iz borcev in je ostala zvesta neskončno mogočnim geslom: Bog — Narod — Domovina.

Lastne vrste si preglejmo, kot smo nekoč poudarjali, da bomo kos današnjim nalogam. Naš boj in naše delo se ni končalo na Ljubelju — nadaljevati se mora vse dotlej, dokler ne bo naši domovini zasijalo sonce resnične svobode, tiste, za katero so tisoči dali vse kar so imeli. Za nas borce ni in ne sme biti utrujenost alj malodušja, vsak izgovor, s katerim se hočemo odtegniti od organizacijskega dela je prazen ali pa dokaz, da nismo nikdar pravilno doumeli vzvišenih idealov, ki so izraženi v geslih — Bog, Narod, Domovina... Te tri besede nam vendar spoštljivo diktirajo, kaj bi Ti in jaz morala biti, kaj lahko sva in kaj bova. Ako živimo in delamo po teh geslih, potem so one točke našega združevanja, ki nam bodo dala novega poguma, kadar se zdi, da smo izgubikj vso voljo do dela. Po njih bomo ponovno zajeli vero in upanje da naš boj ni bil brezpredmeten in da je aktualen danes. Ako se bomo resnično poglobili sami vase in iz globine svojih duš zajeli vsaj delček tiste mogočne duhovnosti, ki je dajala življenjsko moč našim vzornikom in jih napravila legendarne junake, potem bomo vzdržali in prešli vse težave na naših poteh. Le ako bomo živeli in delovali po načelu vsj za enega, eden za vse bomo organizacijo borcev tudi ohranili tako, kakršno smo jo pred letj ustanovili. Pomnimo, da je organizacija zaživela iz borcev in na voljo borcev in da je naša trdna volja bila, da bo ta organizacija nepristransko povezovala vse borce, torej ostala vsenarodna povezava Slovencev — bivših domobrancev, čečnikov in legionarjev.

Če kdaj, moramo danes kot eden statj povezani, kajti sovrag mogočno dviga glavo in ruši vse kar je moralnega in duhovnega. Da, v težkih in duhovno razburkanih časih živimo, okoli nas se vedno širše razteza močvirje uživanja in nemoralnostj in tudi mi lahko utonemo v tem močvirju, ako ne bomo duhovno močni in ako ne bomo zamahovali skupaj in vsak po svojih močéh. Zajeti moramo nauke preteklosti, spoznatj moramo delo komunizma in njegovo današnjo taktiko, nato pa s sodobnimi metodami storitj kar mož je storiti dolžan. Naše prijateljstvo in naša povezava je bilo potrjeno s krvjo naših najboljših, oni in zasuznjena domovina nam diktirajo, da vztrajamo, da žrtvujemo in da se nenehno borimo v arenah v katere smo postavljeni. V teh mislih in v trdnem upanju, da nas duh odgovornosti zbudi iz naših komodnosti stopimo v novo leto in sklenimo, da bo leto Gospodovo 1972 leto našega notranjega preropenja, leto novega zaleta v borbi za slovensko stvar, in naše pripravljenosti podpreti težnje tistih, kjé se bore za resnično svobodo slovenskega naroda.

Versko moralni oziri

Po razpadu jugoslovanske vojske v aprilu 1941 je tedanji ban dr. Marko Natlačen dal nalog, da se morajo izpustiti na svobodo vsi politični priporniki, to je komunisti, ki so bili v zaporih, da odslužijo svojo kazen, ali tisti v preiskovalnih zaporih. Istočasno je dal tudi nalog, da se morajo uničiti pri policijskem ravnateljstvu vsi seznanjeni komunistov. Predvideval je namreč, da okupator lahko komuniste, zlasti tiste v zaporih enostavno postavi pred puške.

Drugo, kar je treba iz tiste dobe omeniti je dejstvo, da so bivši jugoslovanski častniki, potem, ko so koncem leta 1941 spoznali prave namene Osvobodilne fronte, na posebnem sestanku v Ljubljani razpravljali o položaju, v katerem se je tedaj slovenski narod nahajal, je nekdo od navzočih predlagal, da naj bi vse voditelje Komunističke partije Slovenije obsodili na smrt in jih justificirali in s tem preprečili namene OF. Ta predlog pa je bil iz versko-moralnega stališča odklonjen.

Ker tedanji ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman ni hotel sodelovati z Osvobodilno fronto, ga je ta stalno napadala in obrekovala. Škof je moral končno v zaščito svoje škofovske službe spregovoriti. V nabito polni stolnici v Ljubljani je izjavil: „Z mirno vestjo, ne da bi se bal vsevednega Sodnika, si upam trditi, da po moji krivdi, po mojem sodelovanju in stikih z različnimi oblastmi ni bila nikomur hiša požgana, nikomur imetje izropano, nihče zaprt ali poslan v taborišče, nihče umorjen, pač pa sem, — hvala Bogu, — mogel marsikoga rešiti iz ujetništva in tudi smrti... Žal, da nisem mogel v vseh sto in stoterih slučajih uspeti v katerih so me za pomoč prosili ljudje vseh slojev in vseh naziranj. Trdno upam, da mi večni sodnik, ki bo na meni našel marsikaj graje vrednega, ne bo očital izdajstva nad lastnim narodom.“

Tako imamo iz tiste dobe kar troje dokazov, da je protikomunističnj del slovenskega naroda ravnal po versko-moralnih načelih in da so vsi trije odločujoči faktorji ravnali po svoji vesti, četudi so poznali komunizem in njegovo taktiko in metode.

Tako je ban Natlačen odločil po svoji vesti, kot politični funkcionar, jugoslovanski oficirji kot obrambni in vojaški funkcionarji in škof Rožman kot veliki duhovnik slovenskega ljudstva.

In kako so ravnali komunisti? V zahvalo za vse usluge bana Natlačena, so istega dali umoriti, bivše jugoslovanske oficirje so ovadili okupatorju, da je vse v enem dnevu (19. marca 1943) poslal v italijanska koncentracijska taborišča; škofa dr. Gregorija Rožmana so pa leta 1946 obsodili na 18 let ječe.

Dejstvo je, da se prav zaradi visoke morale zgoraj opisanih ravnanj ni nobenemu komunistu niti las skrivil, dočim so oni v letu 1941 in 1942 pomorili okoli tri tisoč nedolžnih ljudi. Vsi ti so šli mirno in dostojan-

stveno skozi vse muke, skozi vse trpljenje in končno v smrt, ker so bili zvesti Bogu in svoji veri, ter niso hoteli ploskati dejanjem Osvobodilne fronte, ker so se zavedali, da so bila ta dejanja — zločinska.

Pa ne samo to. OF je ne samo mučila in morila poštene Slovence ampak je vsakemu z lažmi in obrekovanjem vzela tudi med narodom dobro ime. Naprtili so jim dejanja, ki zadevajo ljubezen do naroda in domovine: da so sodelovali z okupatorjem, da so narodni izdajalci in zločinci. Nedolžnim so očitali vsa tista dejanja, ki so jih sami v resnici izvrševali.

Da bo slika o moralnosti in poštenosti slovenskega naroda med komunistično revolucijo popolnejša naj navedem še sledeče:

Dne 30. avgusta 1942 so partizani zažgali skladišča vevške papirnice in je ob tej priliki zgorelo kakih sedem vagonov raznih vrst papirja.

Naslednji dan je italijanska vojska v občinah Devica Marija v Polju, in Dobrunje pobrala vse moške in jih zbrala pri Devici Mariji v Polju, in sicer so jih trpali v zagrajeno dvorišče Prosvetnega doma. Bilo je kakih pešto moških. Bilo se je bati, da bodo Italijani vse enostavno postrelili. Toda predno se je komandant za to odločil je imel s svojimi oficirji posvetovanje v župnišču. Župnik Janez Kete je prosil, da naj ljudj izpuste, ker ti gotovo niso požgali skladišč vevške papirnice. Komandant po činu kolonelo je vprašal župnika Keteja, če pozna komuniste iz svoje fare, kar je pritrdil. Komandant je dejal, da takoj izpusti vse zajete moške, ako mu župnik v teku ene ure predloži seznam komunistov v poljski občini. Župnik Kete je to gladko odklonil. Polkovnik pa je dejal, da on ne odgovarja za usodo zajetih mož, ako mu župnik ne izroči seznam komunistov. Župnik Kete pa je vztrajal pri svoji določitvi. Še isti dan so odvedli vse moške v Ljubljano, pozneje pa v koncentracijsko taborišče na Rabu, kjer jih je veliko pomrlo.

Ako bi župnik Kete takrat kolonelu izročil seznam komunistov, bi Italijani gotovo na mestu justificirali na dvorišču Prosvetnega doma vse komuniste, katerih nj bilo malo.

Za plačilo te usluge so komunisti, ko so prišli leta 1945 na oblast poslali v Avstrijo za župnikom Ketejem tiralico, češ, da je odgovoren za številne umore v svoji župniji. Župnika Keteja so vsled tega v begunskem taborišču v št. Vidu ob Glini prijeli in ga odvedli v nacistično taborišče v Wolfsbergu. Ker mu niso mogli ničesar dokazati, so ga pozneje na prošnjo župljanov izpustili.

Ob zbiranju gradiva za Matico pomorjenih je bilo potrebno ponovno pregledovati vso razpoložljivo literaturo, ki opisuje komunistično revolucijo v Sloveniji. Največja cena katoliškega dela slovenskega naroda je v tem, da so ljudje sprejemali vse trpljenje, ki so jim ga povzročali — lastni bratje po krvi, — komunisti, vdano, potrpežljivo, predani v božjo voljo. Pri vseh tisočih in desetstisočih pomorjenih Slovencev smo zasledili en sam primer samomora, ki ga je napravil neki srbski četnik, ker ni hotel, da bi

se partizani naslajali nad njegovim trpljenjem. Večina ugrabljenih pa je vse muke telesne in duševne sprejemala brez pritožb, godrnjanja, zabavljanja, ali morda s kletvijo.

Ob pričetku revolucije je neki duhovnik izjavil tole: „Komunisti so pričeli z revolucijo nad vernim in poštenim slovenskim narodom. Revolucija bo zahtevala na tisoče življenj. Ljudje bodo mučenj in trpinčeni, a ne bojte se, Kristus bo dokazal, da je on močnejši, dokazal bo to s tem, da bo slovenskim mučencem dal moč, da bodo potrpežljivo v božjo voljo vdanj prenašali junaško vse muke in smrt!“

Ta napoved je bila uresničena!

Zgodovina naj sodi!

Pod gornjim naslovom je sovjetski učenjak Zoreš Medvedev napisal knjigo, v kateri razgalja zlaganost današnje „demokracije“ v Sovjetski zvezi in opisuje preganjanja, ki jih je vršil diktator Stalin.

Po Medvedevem mnenju, je bil Stalin v dosedanji zgodovini človeštva daleč največji krvolok. V starem Rimu je dal Cornellius Sulla pobiti nekaj tisoč svojih nasprotnikov. Por cesarji Tiberijem, Caligulo in Neronom je bilo pomorjenih nekaj deset tisočev, po večini kristjanov. Za časa španske inkvizicije, je dal Tomás de Torquemada zažgati 10.220 ljudi, preko 90 tisoč pa jih je bilo obsojenih na razne kazni in na nošenje sramotnega raševinastega oblačila. Ruski car Ivan Grozni je dal pomoriti okrog 50 tisoč ljudi in na višku njegovega terorja, je bilo v Moskvi dnevno obglavljenih 10 do 20 oseb. Ameriški zgodovinarji sodijo, da so takoimenovani „revolucionarni tribunali“ v Franciji v času jakobinskega terorja, obsodili na smrt pod žiljotino okrog 17 tisoč oseb, enako število pa jih je verjetno pomrlo po ječah.

Toda Stalinov teror je bil mnogo bolj grozovit. V letih 1936—1939, je Stalinova tajna policija pozaprila okrog 5 milijonov ljudi, od katerih jih je bilo kakih 500 tisoč ustreljenih brez kakršnega sodnega postopka. V času najhujšega divjanja NKVD, pa je bilo v Moskvi, leta 1937—1938, dnevno ustreljenih do tisoč ljudi.

Medvedev nato navaja številne primere nedolžnih žrtev, opisuje razmere v ječah in sibirskih taboriščih in potem prepušča bravcu in zgodovini, da sama presodita, ali naj se vse to pozabi ali ne.

Slovencev nas vseh skupaj med zadnjo vojno ni bilo dva milijona. Od teh je komunistični teror zahteval vsaj 30 tisoč direktnih žrtev in nešteto tisočev indirektnih žrtev. Naj zgodovina torej tudi ve in presodi krivdo slovenskih komunistov, saj so v svojem divjanju nad slovenskim narodom komaj kaj zaostajali za Jožefom Stalinom — soncem človeštva!

♦ **Zdravko Novak**

Trohneče vence sem si strgal
z glave,
ostanki preperelih rož v laseh

so znamenje, da moram v vrste
teh,
kmalu jih zdrobijo kepe rjave.

Tako je zapel domobranski pesnik France Balantič, ko je v duhu gledal svojo smrt; tako moramo danes reči mi, ko se za vedno poslavljamo od enega najboljših med nami, **Zdravka Novaka**.

Poslavljamo se od skromnega človeka, ki je vse svoje življenje posvetil svojemu Bogu, svojemu narodu in svojji domovini. Poslavljamo se od moža trdne vere, človeka ki je imel popolno vdanost in zaupanje v svojega Stvarnika; moža, ki je živel življenje znano le družini, polno molitve in tudi žrtev.

Spoznal sem ga, ko smo leta 1943 pokopavali njegovega brata **Jaroslava**, ki so ga komunisti ubili na Velikem Osolniku, in druge Poljske žrtve tiste tragične jeseni. Spominjam se ga, ko je prihajal mlad in svež, največkrat v domobranski uniformi na Prehranjevalni zavod v Ljubljano, in še prav dobro ga vidim ko je tistega usodnega sobotnega večera 5. maja s svojo mlado družinico in z veliko družino zvestih sofaranov in soobčanov stopil preko okupatorjeve nemške meje tik pred Savskim mostom na Ježici. Vidim ga v skrbi za svoje ljudi na begunski poti, v Mengšu, Cerkljah, Predosljah, ob Ljubeljskem tunelu in potem in vseh begunskih taboriščih. Ljubil je delo; in odgovornosti se ni bal.

Ko sem pozneje stanoval z njim in njegovo družino pod isto streho, sem šele prav spoznal tega velikega moža, od katerega se zdaj poslavljamo. Videl sem njegovo neizmerno ljubezen do slovenstva in do slovenske

domovine. Danes, v tem trenutku lahko povem, z veseljem povem, da je Zdravko vstajal ob petih zjutraj in premolil ves čas dokler ni odšel malo pred sedmo na delo. Koliko ljubezni je pokazal do slovenske besede, do slovenske knjige, o tem so že in bodo še spregovorili drugi. Mnogo bi vam, dragi prijatelji, lahko še govoril; toda naj izpolnim zadnjo pokojnikovo željo, naj se Zdravko sam zadnjič poslovil od vas vseh. Takole je 14. novembra narekoval svoji ženi svoje poslednje pismo, svojo veliko oporoko, v kateri je prosil mene, naj Vam jo preberem:

Dragi Slovenski rojaki!

Za člana slovenske skupnosti je dostojno, da se poslovil, predno odhaja. Dolgo let smo živeli skupaj. V stanju, v kakršnem sem zdaj, mi je nemo-goče, da bi se od vsakega od vas osebno poslovil; tudi od skupnosti ne tako, kot bi se rad.

Delal sem med vami in zato čutim dolžnost, da se od vas in od slovenske skupnosti dostojno — še zadnjič poslovim.

V mojem življenju me je vedno vleklo k pisateljevanju; bodisi splošno literarnemu; posebno pa sem ljubil leposlovje.

V naši skupnosti pa sem kmalu spoznal, da bo moje delo bolj potrebno v drugih smereh — tako kot katoličan v obnovi Cerkve po drugem Vatikanskem cerkvenem zboru; kot Slovenec pa pri vseh nalogah, ki smo jih imeli Slovenci v kraju, kamor nas je Bog postavil v svojo službo. Pri vsem tem delu je veliko število rojakov pomagalo, da smo postavljene naloge kolikor mogoče dobro reševali. Vsem tem, ki so pomagali, moja največja zahvala za njihovo pomoč in trud. Prepričan sem, da bo tudi ljubi Bog vsem obilno povrnil. Vse sem imel rad in sem vsak dan molil za vse.

Vedno več nas odhaja; toda eno je: Mi odhajamo, organizacije pa ostajajo, ker jih rabimo, da vzdržujemo naše slovensko javno življenje. Čim več nas odhaja, tem več novih mora pristopiti, da se delo nadaljuje. Ne pozabimo, da bomo morali dajati odgovor od svojega življenja tudi kako smo se odzivali klicu Cerkve in klicu drugih ustanov, kj se danes trudijo rešiti svet pred pogubo, v katero drvi.

Predno vam rečem Zbogom, dragi rojaki, bi vas rad prosil: izpolnite mojo največjo željo, ki sem jo nosil vsa leta svojega javnega dela!

Delajte za dobrobit vseh Slovencev skupno, povezani, kot bratje; kot bratje in sestre v ljubezni drug do drugega, ker le tako bo Bog blagoslovil vaše delo.

Zbogom, predragi rojaki in dragi prijatelji. Moje misli in molitve bodo vedno z vami tudi onstran groba, tudi pri Bogu.

Vaš vdani Zdravko Novak

Cleveland, 14. novembra 1971.

Dragi Zdravko!

Obljubljamo Ti, da bomo vestno izpolnjevali oporoko, ki si nam jo dal poslednje dni svojega življenja. Oporoko ljubezni, odpuščanja in navodil

za bodoče delo. Obljubljamo, da bomo zvesto izpolnjevali oporoko svojega najboljšega prijatelja in vzornika!

Vem, da bi rad ležal na domačem pokopališču pri Mariji v Polju. Ni Ti bila izpolnjena želja, da bi imel vsaj tam tri pedi zemlje, kamor bi položili Tvoje izmučeno telo k večnemu počitku. Prepričan sem, in mislim, da so vsi tu z menoj prepričani, da že prosiš Vsemogočega za vse svoje drage; pred vsem pa za domovino, za njeno novo rast, novo božjo ljubezen in blagoslov. S tisoči mučencev, s stotnijami znancev in prijateljev, katerih veliko in plemenito žrtev si skušal prikazati svetu v pravi luči saj je to bila vodilna silnica Tvojega dela in življenja — prosiš tudi za nas, da bi v dobrem in zvestobi vztrajali; prosiš za dom in slovenski rod, za preizkušano vero mnogih in tudi za samo sveto Cerkev — ustanovo božjo.

Zalujoča gospa, družina in sorodniki: Sprejmite naše iskreno sožalje z zavestjo, da ste imeli ljubečega moža, skrbnega očeta, najboljšega očka!
Zbogom, dragi prijatelj!

M. J.

Večna slava spominu soborca

Poslavljam se od človeka,
Brata, prijatelja — popolnega
In resničnega kristjana —
Zdravka Novaka.

Odšel je po plačilo za skoraj neizmerno delo,
Ki ga je opravil
V slovenski begunski skupnosti.

Kakšna vrzel je zazijala za njim
V družini, ki jo je zapustil — vedo tisti,
Ki so ga ljubili in so mu bili najbližji.

Kakšna vrzel je zazijala za njim v organizaciji
Borcev, vemo mi, ki smo bili v zadnjih letih
Njegovega življenja deležni
Njegove neprecenljive pomoči, sodelovanja in nasvetov.

In kakšna vrzel je zazijala za njim
V vsej slovenski zdovski skupnosti, vedo vsi,
Ki so ga cenili in spoštovali. Naj miru v počiva!

Njegovemu spominu večna slava!

P. Borštnik

Pogreb pokojnega g. Zdravka Novaka

V sredo 1. decembra t. l. smo pokopali znanega javnega in kulturnega delavca Zdravka Novaka; človeka, ki je bil priden kot mravlja, ki pa je vse svoje delo opravil tiho in nesebično, v čast narodu, iz katerega je izšel, in v slavo božjo. Poslovil se je vse prezgodaj, saj je bilo še toliko dela v njegovih načrtih, toliko snovanja in neopravljenega. Toda božji načrti niso naši načrti... Bog je hotel imeti Zdravka bližje, hotel ga je imeti pri sebi. Zadnje leto je čutil, da se bliža tisti trenutek, ko bo moral dati slovo družinji in vsem, ki jih je imel rad, ter vsemu delu, na katerega je bil tako privezan.

Ne morem se spuščati zdaj v podrobnosti njegovega literarnega dela, ki je segalo od povesti, črtic, do oderskih dramtizacij, kritik in vestnih kulturnih registracij. Naj omenim samo njegovo zadnje delo, ki je izšlo letos v Zborniku Svobodne Slovenije (Buenos Aires) pod imenom Ivan Rabič — RAB. Temeljit opis italijanskega koncentracijskega in uničevalnega taborišča Rab, kjer je Zdravko sam nekaj časa trpel in gledal umiranje slovenskih ljudi.

Slovenski Cleveland se je dostojno, prav dostojno poslovil od svojega marljivega, zvestoga člana. V Grdinov pogrebni zavod na Lakeshore Blvd. so prihajali prijatelji in znanci, sodelavci in sosedje, da še enkrat rečejo svoj zadnji zbogom njemu, ki je vedno našel čas, da je sodeloval skoraj pri vsem kulturnem slovenskem življenju v Clevelandu.

S pesmijo žalostinko so se od njega poslovili slovenski fantje pod vodstvom g. Ivana Riglerja, društvo KSKJ, društvo SPB Cleveland; molitve ob krsti pa je opravil dr. P. Krajnik. Naslednji dan zvečer so se poslovili že najprej Društvo Najsvetejšega Imena, Korotan pa je pod vodstvom g. ing. France'a Gorenjška pretresljivo zapel dve slovenski žalostinki. V imenu dramat. društva LILIJE se jo v ponedeljek poslovil g. Ivan Jakomin, v imenu prijateljev v torek zvečer pa Marjan Jakopič. Na stotine prijateljev je še zadnjič pokropilo in pomolilo ob truplu dragega pokojnika. Iz daljne Minessote je priletel duhovni vodja ZSPB-Tabor g. France Gaber, prišli so prijatelji in sorodniki iz Toronta, Washingtona, Millwaukee in od drugod. Niso se ustrašili dolge poti, ne zime, saj so vedeli kaj dolgujejo Zdravku za dolga leta dela in skrbi.

Pogrebno sveto mašo so somaševali gospodje dr. Pavel Krajnik, g. France Gaber in misijonar iz Indije g. Jože Cukala. Udeležba pri sveti maši je bila lepa in ob globokem govoru Zdravkovega prijatelja dr. Pavla Krajnika se je orosilo marsikatero oko. Bog daj, da bi bila Zdravkova smrt res pot k večji ljubezni, strpnosti, in idejni jasnosti med nami vsemi.

Na pokopališču Vernih duš je zmolil pogrebne molitve g. Krajnik, nato je v imenu Glavnega odbora ZSPB-Tabor spregovoril nekaj toplih

besedi zahvale sodelavec g. Pavle Borštnik. Položili smo cvetje na krsto prijatelja, ki ga bomo težko pogrešali a nikoli pozabili.

Krsto so nosili člani obeh borčevskih organizacij, ter članj društva Najsvetejšega imena. Obe organizaciji sta položili ob krstj vence slovenskih nageljnov s slovenskim trakom.

ZSPB-Tabor je zastopal na pogrebu pred. Milan Zaje s skoraj vsemi člani Glavnega odbora. Tudi krajevni odbor in članstvo je bilo častno zastopano. ZSP Borcev Vesnik pa sta zastopala pred. K. Mauser in tajnik J. Melaher. Pogreba se je udeležil tudi gen. Ivan Prezelj.

Odšel je eden tistih, ki je vedno delal po svoji vesti, vedno in povsod je branil svoje slovensko, katoliško in protikomunistično prepričanje, branil pravico in sovražil laž. Za to svoje prepričanje se ni bal trpeti, ni ga skrival; branil je tisto, kar je spoznal za pravo. Nikdar pa ni tožil, nikogar obsojal; vsem je iz srca odpuščal. V tem je bil velik. In zato se srečanja s Stvarnikom ni bal, temveč veselil.

M. J.

Prijatelju, dolgoletnemu sodelavcu in požrtvovalnemu narodnjaku v spomin in zahvalo

28. novembra 1971. so se iztekle življenjske ure moža o katerem moramo brez dvoma reči: delal in živel je za Boga, družino in narod. Malo je tako požrtvovalnih ljudi, kot je bil pokojni **Zdravko Novak**, ki je vse svoje življenje posvetil drugim. Nikdar ni iskal sebe, nikdar ni bil preutrujen za delo v dobrobit slovenstva, bil je poštenjak, idealist iz katerega je izžarevala sama dobrota in pripravljenost pomagati sočloveku.

Koliko dobrega je storil in koliko žrtev je doprinesel Zdravko v letih svojega javnega udejstvovanja ne bomo nikdar vedeli. Svojega dela in trpljenja ni obešal na velikj zvon, kajti tudi ponižnost je bila ena od njegovih velikih vrlin. Z gotovostjo pa moremo trditi, da je vse svoje delo žrtvoval za druge in zlastj v korist svojega rodu. Bil je priden kot mravlja, nikdar omahoval, nikdar tarnal nad svojimi lastnimi težavami ali problemi. Tako je bilo tedaj, ko je tako aktivno deloval v katoliških društvih doma v Devici Mariji v Polju, tako na službenih mestih na občini v Križah, tako v vodstvu prehranjevalnega urada med vojno, tako v organizacijskem delu v vseh organizacijah v katerih se je v svojem življenju aktivno udeještoval. Zdravko ni bil nikdar član samo na organizacijskem spisku, bil je aktiven in žrtvoval je svoj čas in svojo sposobnost za organizacijo. Njegov smisel za organizacijo in znanje organizacijskega delovanja je brez primere. To dejstvo bodo potrdilj vsi, ki so imeli srečo in veselje z Zdravkom delovati, najlažje pa potrdim jaz sam iz svoje izkušnje,

saj sva bila dolga leta skupaj v tej ali oni organizaciji in nazadnje skoro 17 let povezana v borčevski organizaciji.

Ko smo leta 1954 polagali temelje ali bolje prve misli za osnovanje organizacije borcev je bil Zdravko eden tistih par prvih, ki so potrebo po organizaciji borcev razumeli in bil takoj pripravljen žrtvovati čas in izkušnje v to, da taka organizacija postane realnost. Na svoj razmnoževalni stroj je priredil prvo okrožnico, ki je bila za Veliko noč leta 1955 poslana neštetim soborcem in jih vabila v novo organizacijsko telo. Nimate besed, s katerimi bi mogel opisati njegovo navdušenost nad tem delom in njegove vsestranske opore. Koliko idej je imel in koliko nasvetov, kako naj bi pričeli ustanavljati vseslovensko povezavo borcev raztresenih širom sveta. Da, poln nasvetov in idej je bil ob samem nastanku in tako je bilo vse do zadnjega diha. Zdravko nikdar ne bom pozabil Tvojih skrbi, ki si mi jih izrazil ob vsaki priliki, kadar so nastale težave. Nikdar ne bom pozabil, kako zelo Ti je bila pri srcu naša mladina in s koliko ljubeznijo in trudom si deloval na tem, da bi v organizacijo pritegnili mlajšo generacijo. Ljubil si mladino in zavedal si se bolj kot kdorkoli, da le z dotokom mladine bo organizacija živela in bo šla s časom in razmerami v katerih živimo naprej. Številna Tvoja pisma so bila tako globoka, da jih hranim v arhivu ne le v spomin nate pač pa tudi radi globine Tvojih misli. Tvoja zasluga je bila, da si uvedel in uredil poslovanje pomožne uprave, ki danes po Tvoji zaslugi tako brezhibno funkcionira; Tvoja zasluga in doprinos je, da je tiskovni referat zaživel in postal mogočni faktor v organizacijski strukturi. Skratka, povsod si bil poleg s kopico nasvetov in dejanj. Ti nisi le svetoval pač si vedno globoko zaoral v ledino.

Komaj se je organizacija ustanovila si že bil med peščico tistih, ki so bili prepričani, da je naša dolžnost, da se zgodovinsko važni mejniki protikomunistične borbe primerno dokumentirajo. Potem si se zagrizel v delo in pomagal in garal dolga leta. Sad tega dolgoletnega truda so bile izdaje knjig: Vetrinjska tragedija, Opis borbe na Turjaku, 4. zvezki Matice mrtvih... Koliko je bilo dopisov, koliko medsebojnih posvetovanj, koliko dela. Ko smo mnogi že cagali radi preobilice dela, si Ti vztrajal in nam s svojim zgledom pokazal, kakšna je pot do uspeha oziroma za doseg cilja. Ne le borci-člani, slovenska javnost in bodoči zgodovinarji bodo nekoč znali ceniti Tvojo požrtvovalnost in Tvoje delo. Med vsem tem delom pa si ostal aktiven tudi na drugih poljih Tvojega plodnega dela. Slovenska knjiga Ti je bila pri srcu vse življenje, zato si tudi mnogo pisal. Malokdo je tako polno poznal našo begunsko življenje kot Ti, ki si ga vsa leta dokumentiral. Zamejska knjižnica na kateri si deloval je bilo Tvoje življenjsko delo in vem, s kakim veseljem si čakal, da stopiš v pokoj in da proč od težkega tovarniškega dela posvetiš vse svoje sile slovenski besedi. Samo Bog ve, zakaj Te je tako rano poklical k sebi. Bil si še poln načrtov, hotel si napisati zgodovino slovenskih društev in organizacij in

stotine drugih stvari. Vse to gigantsko delo Tvojih zamisli bo verjetno ostalo nedokončano.

Ce bi se lotil podrobnega opisa vsega, kar si delal in ustvaril bi z lahkoto napolnil vse strani Tabora, toda moj namen danes ni pisati Tvoj življenjepisa pač pa zabeležiti bolečino-vrzel, ki je s Tvojim odhodom nastala in izrazito osebno zahvalo za Tvojo požrtvovalnost in prijateljstvo. Nikakor ne morem ob spominu nate mimo ene od Tvojih največjih vrlin: ljubil si resnico in se brezkompromisno boril zanjo ne ozirajoč se na to, kaj bo radi Tvoje odločnosti kdo o Tebi govoril. Spominjam se pisma, ki ga hranim, iz septembra leta 1964 leta. Pisal si mi tedaj, ko je nastala notranja kriza v organizaciji borcev in mi zapisal da se Ti zdi, da veš zakaj gre in da veš kje in kaj je ozadje problema, vendar si izrazil željo po razgovoru o tem problemu. Razgovorila sva se, nakar si dejal, „vidim, da sem bil sam na jasnem kako stvari stoje in moja odločitev je jasna, stal bom na strani domobrancev — na strani Tabora.“ Tako je tudi bilo! Ker si ljubil resnico, ker si bil poštenjak Te je spoštoval vsak dobromisleči Slovenec in Slovenka.

Zdravko, zapustil si ogromno vrzel za seboj. Pogrešali Te bomo vsi, posebno pa jaz sam, ki sem užival Tvoje iskreno prijateljstvo in Tvoje neprecenljivo osebno sodelovanje v organizacijskem delu. Nikdar ne bom pozabil najinega zadnjega snidenja, komaj 15 ur pred Tvojo smrtjo, nisi mogel več govoriti, ko sem stal ob Tvoji postelji, toda z očmi in občutki si mi dal vedeti: „France, zadnjikrat se vidiva na tem svetu“. Težko pretežko je bilo tisto najino zadnje srečanje in slovo, toda ohranil ga bom v svojem srcu vedno kot bom ohranil vse najine številne razgovore in srečanja preko let. Bil si mož, ki potrebuje mnogo posnemalcev; bil si velik med nami in se morda tega nitj zavedali nismo; ostal nam boš vzglednik in trdno sem prepričan, da nam bo Tvoje delo, Tvoja resnicoljubnost, Tvoje žrtve v zled in da Ti bomo skušali v tem tudi slediti. Globoko sočustvujem s Tvojo drago Ti družino, ki je izgubila ljubljenega moža, skrbnega očeta in Bogu vdanega služabnika. Naj jim bo v tolažbo dejstvo, da si dal od sebe vse kar si imel in da uživaš plačilo pri Njemu, ki je smisel in cilj našega življenja. Naj Vsemogočni tolaži Tvoje drage, nam pa da moči, da se bomo ob Tvojem zgledu učili, kaj in kako se je treba žrtvovati za dobrobit drugih. Počivaj v miru Zdravko, vedno boš ostal v našem spominu.

F. G.

Komaj smo pokopali Zdravkoto, je umrl član Clevelandske Protikom. organizacije Tabor JANEZ JAKLIČ, doma iz Rašice pri Velikih Laščah. Bolehal je dalj časa. Borci so se poslovili od njega v nedeljo zvečer 5.

decembra. Pogreb je bil v ponedeljek. Pogrebne obrede je opravil dr. Janko Gržinčič. Krs'lo so nosili odborniki krajevnega clevelanskega odbora in nekaj članov Glavnega Zvezinega odbora. Tudi na pokopališče Vseh svetnikov je spremljalo Janeza dosti prijateljev. Pokojni Janez je bil član naše organizacije od vsega početka. Bil je tihe mirne narave. Dokler je bil zdrav, je rad prihajal med nas. Bog mu bodi obilen plačnik!

Naj omenim, da so mu komunisti med vojsko ubili enega brata in sestro. Poročen je bil z go. Rozo, rojeno Meglič iz Slovenskih goric.

Organizacija je za oba umrla člana naročila sv. maše, ter kupila lepe slovenske vence nageljnov s slov. trakom.

V petek, 8. oktobra 1971 je zadet od srčne kapi umrl član Tabora v Torontu, bivši domobranski oficir, g. Lado Vovko. Kakor je tiho, vsem odmaknjen živel, tako je tudi nenadoma in hitro preminul. Pokopan je bil na pokopališču Mount of Peace (Gora miru).

Naj počiva v miru! Preživelim naše iskreno sožalje.

Dne 18. decembra 1971 je umrl v Moronu, Buenos Aires, soborec Bitenc Stane. Naše sožalje.

F. Slak

Hrvaški rimokatoliki podpirajo rdeči režim

Katoličani, ki so prišli na Marijanski kongres v Zagreb, so našli cerkveno in državno sodelovanje skoraj popolno, kar je posebnost za komunističen svet. Med tem, ko je večina komunističnih režimov v spopadu s cerkvami, ali pa jih držijo v neenakem partnerstvu, sta komunistična partija in katoliška cerkev na Hrvaškem skoraj vzajemni administrativni družbi.

Vzrok je v tem, da imata obe isti cilj: Močna Hrvaška; ponosna in romantična pokrajini v severni Jugoslaviji.

„Velika večina katoliške duhovščine in rimokatoliških ljudi podpira vodstvo komunistične partije,“ trdi Rev. dr. Tomislav J. Bunić, bivši dekan teološke fakultete zagrebške univerze.

Cerkveni voditelji v komunističnih državah so take stvari govorili prej, ker so bili prisiljeni. Ne samo Hrvati, pač pa tudi tuji diplomati soglašajo, da imajo hrvatska komunistična partija in večina 4 milijonov rimokatolikov skupen pogled na to, kar je dobro za Hrvaško.

Po jugoslovanski decentralizaciji je hrvaška komunistična partija dosegla za Hrvaško koristi proti centralistično usmerjenim partijskim voditeljem v Beogradu. Zaradi tega je Hrvaška dosegla veliko ekonomsko in socialno avtonomijo; zelo popularen cilj v tej hrvaški prestolnici.

Rimokatoliška cerkev je bila dominantna na Hrvaškem stoletja; in skozi njeno zgodovino je bila center hrvaškega nacionalizma. Ta cilj — najprej Hrvaška — je spravil cerkev in partijo skupaj! „Ni bilo vedno tako, da pri iskanju za pravično rešitev naše suverenosti mi stojimo za njo (partijo) in ji dajemo podporo,“ pravi Sagi Bunić.

Ni bilo vedno tako. Dosti duhovnikov je kolaboriralo s fašisti med drugo svetovno vojno. Po vojni je novi komunistični režim postrelil mnoge izmed njih in druge poslal v ječe, vključno nadškofa in poznejšega kardinala Alojzija Stepinca, ki je bil zaprt 5 let in potem konfiniran v svoji rojstni vasi zunaj Zagreba do svoje smrti l. 1960. Cerkveno delovanje je bilo zelo omejeno.

Toda nastopile so zelo velike spremembe. V l. 1960 s papežem Janozom XXIII., drugim Vatikanskim koncilom, s padcem šefa tajne policije Aleksandrom Rankovićem in s podpisom Jugoslovansko-Vatikanskega protokola l. 1966.

Partija potrebuje Hrvaško in večina Hrvatov je rimokatolikov. Da dobi to podporo, je začela izpolnjevati jugoslovanski verski zakon, kateri je bil vedno liberalen.

„Situacija danes ni idealna. Zemljiška reforma l. 1945 je vzela cerkvi večino zemlje, od katere je bilo odvisno njeno vzdrževanje. Finančen udarec je še vedno hud,“ pravi Sagi Bunić. „Verniki so še vedno izključeni iz višjih službenih mest,“ pravi. „In je lažje za vernika biti profesor, kot pa ljudskošolski učitelj.“

Toda cerkev in semenišča delujejo svobodno. Sveče gorijo na javnih božjih poteh. Častilci se zbirajo okrog s cvetjem pokritega groba kardinala Stepinca v katedrali sv. štefana v Zagrebu. Verniki niso več predmet zasmehovanja in napadov v svoji službi. Katoliški listi se prodajajo v kioskih (ta tuj izraz uporabljajo tudi v slovenščini. — op. p.) in tednik Kana se tiska v 150.000 izvodih. Verski predmeti se prodajajo svobodno.

Pred dvema leti izdano Novo Sv. pismo je doživelo drugi ponatis. Pripravila ga je, pravi Sagi Bunić, komisija sestavljena iz obeh — rimokatoliških in ateističnih učiteljev — „In oni niso predlagali ničesar, kar mi ne bi mogli sprejeti.“

Javna debata o cerkvenih-državnih zadevah se je pričela. Vodilna Beograjska revija „Nin“ je posvetila pet strani debati med marksistom ter rimokatoliškim in pravoslavnim duhovnikom. Podobne debate so se vršile tudi drugod in verski voditelji so imeli intervju na radiu in televiziji.“

Nekateri vodilni partijci se zavzemajo za boljše odnose do cerkve in zagrebško časopisje je vodilo serijo debat, če verniki lahko pripadajo ko-

munistični partiji. Odgovor je bil do sedaj odločen „NE!“ Člani partije so šli preko debat. Neki marksistični sociolog poroča, da je 20 odstotkov vseh članov partije strahopetno vernih in hrvaški viri poročajo, da mnogi člani hodijo v cerkev tajno, običajno zunaj svojih krajev; se poročajo v cerkvi, krstijo svoje otroke in hodijo k spovedi.

Ko je bil rev. štefan Vares izvoljen v narodno zbornico in bil vprašan, če je njegova dvojna vloga duhovnika in politika vzrok kake situacije s partijskim uradništvom je odgovoril: „Nikakor ne; saj jih vidim itak vsako nedeljo.“

Napačno bi bilo, če bi sodili, da so razmere v slovenski cerkvi doma ali v tujini drugačne. Ni še tako dolgo tega, ko sem v nekem časopisu videl ponatisnjeno iz znanega hrvaškega emigrantskega lista trditev, da je slovenska cerkev (pravilno duhovščina) podpirala komunizem in da se je hrvaška duhovščina ogibala sodelovanja s komunisti po vojni, dokler se ni našel slovenski duhovnik v zagrebški nadškofiji, ki je začel organizirati hrvaško duhovščino za komunistični režim.

Cerkev na Hrvaškem je bila vedno dominantna kot v Sloveniji. Revolucija in zmaga komunizma je podrla to stoletno strukturo. Boj torej ni bil za ideologije v pravem pomenu besede, temveč so bile ideologije samo izrabljene za doseg oz. ohranitev gotove strukture. V strukturi sami pa je bilo vse tisto, kar z eno samo besedo imenujemo: Oblast! Ni šlo za rešitev naroda ali ljudske mase in njihov socialni status. Ni šlo za njihov življenjsko izboljšanje, katero bi in mora s časom tudi brez krvave revolucije in klanja ljudstva priti. To je danes jasno slehernemu izmed nas, ki smo žrtev tega boja.

Kakor je imela Cerkev nekoč vso oblast v nebesih in na zemlji, tako so si komunisti z zmago ustvarili še temeljitejši monopol. Za doseg tega cilja je bilo treba v strahu pred narodom pobiti vse, kar se jim je uprlo in se znašlo v nasprotnem taboru; ne ozirajo se na to, da tisti stotisoči niso bili ničesar krivi. Ni šlo za krivdo; šlo se je za uničenje orodja sovražnika (cerkve), ki je bitko izgubil. Če bi mu namreč še ostalo orodje, bi imel še vedno ost, s katero bi razpolagal. Ker tiste osti nima, je padel na kolena pred mamona in ga moli.

Pri vsem tem pa je najbolj pomembno dejstvo, da o preteklosti ne marajo ničesar ne slišati, ne vedeti, ne se spominjati. Verske svobode pa le ni; ker režim še ni vrnil premoženja, zgradb, zemlje, materije... Sveče res gorijo po božjih poteh in cerkvene nabirke z božjih poti se delijo. Sveče na grobovih Polikarpov ni! Tam ni rož, ne spomenika, ne sveče, ne križa; tistega križa, v čigar imenu ležijo v množičnih grobovih in čakajo, da bi se zopet rodil ali umrl Kristus, da bi vstali iz grobov...

Partijski strahopetci pa hodijo na skrivaj v cerkev. Ali so sploh kdaj verjeli v ideologijo Marksa ali Kristusa? Tujci se ob tem čudijo; tudi tisti se čudijo, ki nočejo poznati preteklosti in stvarnosti. Ako hodijo

strahopetno v cerkev, se kot izgubljene ovce vračajo po tajfunu nazaj v stajo, ki zopet začenja dobivati streho in svoj nekdanji status. Zopet odpirajo nova obzorja in položaje. To je stara garda istih ljudi, ki so pravočasno dezertirali in se vračajo; ali pa so njihovi otroci, ki so se naveščali igrač plastičnih avtomobilčkov in hočejo prave.

Priznavajo, da so po vojni postrelili več duhovnikov, ki naj bi „sodelovali s fašisti.“ Kdaj bodo že nehali z že davno preživelimi frazami o „sodelovanju s fašisti?“ Kdaj bodo priznali — vključno častiti tovariš Bunić (in takih častitih tovarišev tudi nam Slovincem ne manjka; ne doma, ne v emigraciji) — da 250.000 Hrvatov, 80.000 Srbov in 20.000 Slovencev, ki so jih komunisti pobili po vojni niso bili izdajalci; in če bi to bili, je dolžnost hrvaške, srbske in slovenske cerkve, da jih dostojno pokoplje.

Živel je sodnik, ki ni verjel v Boga, ne imel spoštovanja do človeka. Vdova je hodila k njemu vsak dan in zahtevala pravico. Ker ni imel nikoli miru, je končno odločil: „Ne zaradi Boga, v katerega ne verujem; ne zaradi človeka, do katerega nimam spoštovanja; dal bom pravico, ker me bo sicer ta ženska s svojim kričanjem spravila ob pamet.“

Kje je zapisana ta prilika? Pisec teh vrstic se je ni izmislil...“

Ne pozabimo jih!

Pred tridesetimi leti, okrog Božiča leta 1941 so se že jasno kazali obrisi načrta komunistične Osvobodilne Fronte, da s svojim terorjem za vsako ceno uvede komunistični režim v Sloveniji.

Takrat so tudi padle prve žrtve: poštenci Slovenci, ki so zagrešili samo to, da si niso želeli napovedane rdeče svobode.

Koliko bridkosti in gorja je doživela Slovenija v letih, ki so sledila, ve samo Bog; zakaj ljudje se raje spominjajo veselih dogodkov, kot osebnih ali narodnih tragedij.

Že takrat pa so se tisoči Slovencev tudi zavedli, da bo potrebna odkrita in neizprosna borba proti komunistični tiraniji. Mnogi, ki so se tega zavedali, niso več med nami; morda so še preživeli tisti Božič 1941, bili pa so že na smrt obsojeni in zločinska roka brata-komunista je samo čakala primernega trenutka, da ugasne življenje nedolžnim žrtvam.

Po njihovih stopinjah pa so korakale desetine drugih; v najhujši sili mučenega naroda, je vstal štajerski bataljon, zbrale so se Vaške straže in slednjič, najmočnejši izraz narodove volje po svobodnem življenju: Slovensko domobranstvo.

Takrat, pred tridesetimi leti, pa so padli strelji tudi na zavednega Slovence, generala Rupnika, ki pa ga je božja Previdnost ohranila, da je dve leti kasneje pod geslom Bog — Narod — Domovina zbral okrog sebe ponosne slovenske domobrance.

Slovenski domobranci so bili ves čas svojega pohoda zmagoslavni in nepremagani. Šele ko so jih zahodne sile razorožene izročile Titovim komunistom, so doživeli svoj konec, pobiti kot psi v kraških jamah in breznic. Toda njihovji ideali so ostali živi in čistosti teh idealov ne more zamegliti nobena komunistična propaganda.

Mi smo izvrševalci njihove oporoke. Zapustili pa nam niso le svojih idealov. Med nami so tudi njihovi najbližji: invalidi, ki še nosijo rane iz svojih borb, oboleli borci, ki trpijo na posledicah prestanega gorja, pa tudi — zapuščene matere, ki jim starost poteka brez močne sinove ali moževe roke. Vsem tem je v veliko moralno tolažbo zavest, da še žive na svetu ljudje, ki niso pozabili nanje in na njihove najdražje. Številna ganljiva pisma, ki jih prejema socialni referent od teh nesrečnikov, so najboljši dokaz.

Eden od namenov naše organizacije je podpirati žrtve komunističnega terorja in to ne glede na to, kje danes živijo. Vsako omejevanje podpore bi bilo zato zmožno in nasprotno pravilom naše organizacije. S tem namenom, da se vsaka pomoč čim hitreje in čimbolj učinkovito in pravično razdeli, pa nam svoje prispevke zaupajo tudi ljudje, ki hočejo lajšati trpljenje in skrbi žrtev komunistične revolucije.

Zato razveseljujmo s svojo pomočjo vse, za katere vemo, da so je potrebni in to zdaj, dokler je še čas, saj se njihovo število iz dneva v dan krči. Lajšajmo jim življenje v spominih na tiste dni, ko so še zdravi in krepki hodili v domobrantskih kolonah; na dni, ko so jih še objemali moške in sinovi.

Pomoč vsem tem, za katere vemo, je potrebna zdaj, te dni. Ne zamudimo te prilike in poskrbimo, da bo pomoč čimprejšnja in čim izdatnejša. Zato pozivamo vsa krajevna društva, da preko svojih socialnih referentov omogočajo Socialnemu referentu ZDSPB TABOR čim izdatnejšo pomoč vsem, ki so je potrebni in vanjo upajo.

Pred nami je božična doba, ki je najprimernejši čas, da razveselimo te svoje najtežje prizadete soborce. Poskrbimo, da jim bo v težke dni vsaj ob prazniku Rojstva Gospodovega zasijala tudi drobna lučka zavesti, da niso pozabljeni, da so še na svetu ljudje, ki niso pozabili tistih idealov, ki so jih nekoč združevali in jim dajali moči v najtežjih dnevih naše Domovine: Bog — Narod — Domovina!

Glavni odbor
ZDSPB TABOR

ALI PRINAŠA DENAR ČLOVEKU SREČO?

Na milijone ljudi je za Božič in Novo leto zopet trepetalo v pričakovanju, da jih bo obiskal „gordo“ ali „grande“, kakor pravijo v Južni Ameriki. In vsakdo se počuti presrečnega, če je njegova ščevilka zadela glavni dobitek. In vendar je mnogo ljudi, ki v bogastvu niso bili srečni.

Paško Baburica-Soletić, rojen 1876 v Koločepu v Dalmaciji, je prišel v Čile, ko je imel 15 let. Prvo zaposlitev je dobil v neki trgovini. Po naravi zelo bister, brez posebne izobrazbe, je pridno delal, štedil in opazoval življenje domačinov. In ko je spoznal njihove dobre in slabe strani se je gospodarsko osamosvojil in začel prekupčevati s poljedelskimi proizvodi, pozneje je začel kupovati rudnike solitra in kmalu je postal kralj vseh rudnikov solitra, katere je pa pravočasno prodal Angležem, ko je zavohal, da so kemiki iznašli umetna gnojila. Bil je lastnik več bank in zavarovalnic ter pristanišča v Antofagasti, poleg tega pa še glavni delničar društva ladij in lesa

— skratka, njegovo premoženje je znašalo ob njegovi smrti 450 milijonov predvojnih pesosov, torej skoraj pol milijarde. Res je, da je podpiral mnoga socialna, kulturna in narodnopolitična društva. Med prvo svetovno vojno je bil glavni podpornik Jugoslovanskega odbora. Užival je veliko spoštovanje domačinov in jugoslovanskih narodov. Zapustil je dve oporoki. V eni je daroval za poljedeljsko šolo v Los Andesu 40 milijonov. Ostalo premoženje je razdelil raznim ustanovam.

In sedaj pride tisto, kar nas spravlja v dvom, ali je bogastvo tudi sreča.

Umrli je na svojem posestvu v Los Andes dne 13. avgusta 1941 okrog

šeste ure zjutraj. Malo pred smrtjo je poklical k sebi ženo nečaka, ker poročen ni bil, in ji je rekel tole, po špansko seveda:

„Poslušaj, Irma, moram Ti nekaj povedati, ker bom vsak trenutek umrl. Umiram bogat in resnično Ti povem, da ne vem, kaj je sreča. Yo no he conocido la felicidad en mi vida. Yo no se que es la felicidad.“

Ko je to izgovoril, je zatisnil oči in umrl. Nesrečen pa je bil tudi njegov zasebni tajnik, ing. Josip Marković, ker ni imel nikdar miru, kajti nštetokrat ga je zbudil iz spanja sredi noči, češ da je treba napisati še to važno pismo za to ali ono kompanijo. Kaj je bilo vzrok njegove nesreče? Pomanjkanje višje izobrazbe, pomanjkljivo asociativno čustvo? Resnično ne vemo, ali je imel on bogastvo, ali imelo bogastvo njega.

PRISOTNOST DUHA DO ZADNJE MINUTE

V svetovni književnosti mrgoli vse polno izrekov katere so baje izrekli ob smrti in znameniti možje, tako pravijo, da je rekel Goethe: „Mehr Licht“. Kralj Aleksander naj bi izustil: „Čuvajte Jugoslaviju“. Celo Kristus je potolažil na križu desnega razbojnika. Vsi ti izreki so včasih resnični, večkrat pa tudi izmišljeni ali pa spremenjeni.

Pred prvo svetovno vojno je živel v Ljubljani okulist dr. Ljudevit Jenko. Medicino je študiral v Petrogradu, potem je bil zdravnik tudi v Carigradu in nazadnje v Ljubljani. Bil je velik panslavist, zato je ustanovil v Ljubljani tudi ruski krožek, kjer je učil ruščino, mimo svoje zdravniške prakse. Eden njegovih bivših učencev, dr. G. O. nam je povedal tole anekdoto o dr. Jenku.

Poročil se je bil z gospodično Terezino Ogrin z Lavrice pri Ljubljani. Imel je pa z njo sina Ljudevita, ki je bil pozneje zdravnik nekje pri Ptujju, ena hčerka pa je bila zelo znana dr. Eleonora Jenko, poročena Groyer (bil je tudi pevec), druga hčerka pa je bila Jenko-štierba, profesorica kemije.

Žena Terezina, ki mu je bila najbrž z vsem srcem vdana, ga je v vsem posnemala, zato se je naučila ruščine in z možem je vedno govorila rusko doma in zunaj doma. S kakšnim uspehom je gospa Terezina govorila ruščino, ne vemo, pač pa je znano, da je na smrti postelji z možem govorila rusko, to se pravi, mož ni nič govoril, ampak komaj poslušal, ko se je nahajal že v agoniji. Tik predno je zatisnil oči, je zamahnil malo z roko in še poučil ženo: „Žená, udarenje na koncje“ ter umrl. Verjetno je napačno naglašala besede, da jo je moral še opomniti, da je poudarek na koncu besede.

Želetj bi bilo. da bi si ta primer vzele k srcu tiste Staroslovenke, da tudi nove, ki zelo rade pozablajo na slovenščino in z napakami čvekaio južnoamerikanski španski dialekt, da jih ne bo mož na smrti postelji poučil: „Žena, poudarek je na koncu besede!“

GOVORITI JE SREBRO, MOLČATI PA ZLATO

V gimnaziji so nas mučili, bolje rečeno, so nam polnili glavo z vsemi mogočnimi izreki klasične modrosti, med temi izreki je bil pogosto v profesorskih ustih:

„Si tacuisses, philosophus mansisses“, kar bi se po naše reklo, če boš molčal, te bodo ljudje imeli za modrega. Res je, kar pravi slovenski pregovor, da kdor molči, devetim odgovori; ni pa molk vedno znak modrosti, največkrat skriva tudi prazno glavo, zlasti v politiki, kjer kar mrgoli praznoglavcev, če že ne pokvarjencev. Moder politik sploh ne govori, ampak dela, če pa že mora spregovoriti, mora malo govoriti pa veliko povedati. Kadarkoli pa politik kaj prerokuje ali napoveduje, se največkrat zelo moti.

Hrvaški politik, Stjepan Radić, ki so ga smrtno ranili v belgradskem parlamentu 20. junija 1928 (18-VIII-28), je bil brez dvoma velik politik, morda politični obrtnik al pa politični umetnik, toda jezika ni znal brzdati, zato je nakopal mnoge neprijetnosti svoji stranki, mnogim političnim prijateljem pa tudi hrvaškemu narodu. Mnogi hrvaški izobraženci ga niso cenili, ker so bili njegovi govori večkrat navadno čvekanje, večkrat neresni, ker je uporabljal besede, ki so bile žaljive, npr. magarac, madame Pompadur itd.

Iz enega njegovega političnega govora, katerih je imel na stotine in stotine, navajamo samo en odstavek, po katerem boste lahko sodili, ali se tudi velik politik velikokrat motijo. Ta govor, ki ga nekateri označujejo za naivažnejši dogodek v hrvaški zgodovini, kar je brez dvoma pretirano, je imel na zborovanju HRSS na Borongajskih livadah, dne 15. aprila 1928 in je sredj govora izpustil tole neumnost:

„Mi ovdje javno i otvoreno velimo, mi smo mali narod i, jer smo mali, trebamo velikih prijatelja i jakih, a ti su nam prijatelji u velikom ruskom narodu i velikom njemačkom narodu.“

Kakvu god vladu imala Rusija, ona je naša i mi smo njezini, i kakvu god vladu imala Njemačka, osim cesarsko-kraljevske i vojničke, to nas nije briga Njemački je narod nairadinij i naičestiji, što se zamisliti može, od svih velikih naroda, radiniji od Amerikanca i Engleza. U privatnom svom životu tako čestit i tako valjan da valjaniji ne može biti. S tim velikom njemačkim narodom malj hrvatski narod stoji uvijek od sada do posljednjeg daha. Zašto? Jer znademo da njemački narod neće po drugi put učiniti ludost da pregazi koji mali narod. Njemačka je Belgiju pregazila i to je skoro svojom glavom platila, srečom je glavom platilo Vilim, ali moglo se i gore dogoditi.“

Kakšna škoda, da ni Radić živel od 1939—1945, ko je Nemčija „pregazila“ ne samo Belgijo, ampak celo Evropo, in da ni živel od 1945—1971, ko je veliki ruski narod „pregazil“ skoraj ves svet. Radić se je strašno

zmotil v bistvu problema, ker je izrekel apriorno trditev, ki jo je izkustvo zavrglo. V politiki je torej vse relativno, nič ni absolutno, zato ne smejo biti tudi trditve politikov apriorne, to je: samovoljne, neutemeljene.

Da boste lažje primerjali to Radićevo izjavo, bomo navedli drugo politično izjavo, ki je tudi pogojno prerokovanje dogodkov, ki se še niso izvršili, ne zaradi zmotne napovedi, ampak zaradi tega, ker so se stvari zasukale popolnoma v drugo smer, ker so se pojavili novi činitelji, ki jih normalna človeška pamet ni mogla ne samo predvidevati, temveč celo sploh predpostavljati, da je kaj takega mogoče.

Leta 1937 je časopis „Prager Presse“ razpisal anketo: „Il libro é la crisi spirituale per la diagnosi e la terapia del nostro tempo“. Ta tema je danes še bolj pereča kot leta 1937 prav zaradi novih činiteljev, ki jih bomo pozneje navedli. Na razpis „pragerce“ je italijanska revija „Rivista Minerva“ 30. junija 1937 objavila izjave treh velikih italijanskih politikov (Sforza, Ferrero, Nitti). Navedli bomo samo skrajšano izjavo večkratnega italijanskega ministrskega predsednika Nittija, v prevodu seveda:

Nacionalistična doktrina snuje na popolnoma nesmiselnih zgodovinskih, narodnostnih in političnih zamislih, vodi neizbežno v militarizem in v neprestane vojne med narodi.

Marksizem pa po drugi strani predstavlja večno borbo proti notranji ureditvi, zato neizbežno povzroča revolucijo in reakcijo.

Če se ne povrnemo k svobodi, bo postal naš kontinent bojišče najstrašnejše vojne, in možno je, da se bo ponižal na raven, ki jo je imela Evropa v V. stoletju po Kristusu.“

Nitti je popolnoma pravilno predvideval, da mora priti, do neizbežne vojne med dvema različnima sistemoma, med nacionalizmom in marksizmom. Nacionalno doktrino sta si takrat lastila fašizem in nacizem, zato pravi Nitti za to doktrino popolnoma pravilno, da „si fonda su concezioni storiche, e'niche, politiche assultamente assurde.“ Logično, da spopad, ki ga je Nitti napovedal, bi moral pomesti z vsemi diktaturami, nihče pa ni mogel verjeti, da hosta Roosevelt in Churchill za ceno, da zrušita nacizem in fašizem, pripeljala v Evropo in na vse kontinente komunistično diktaturo. Vsaj smo upali, da bo po tej vojni zavladala popolna svoboda vsaj v državah, ki niso bile nikdar komunistične, prišlo je pa narobe, da je danes nacionalizem, ki ga predstavlja, hočeš nočeš, kapitalizem v obrambi, komunistične diktature, ki je v ofenzivi. Nitti se je zmotil samo v času in varianti boja, ker si danes stojita nasproti dva tekmeča, ki sta živela od 1939 do 1945 v političnem konkubinatu. Zaradi tega strašnega političnega konkubinata, ker vsak divji zakon pa naj bo tak ali tak, je po božjih postavah prepovedan, razmere dozorevajo v popolnoma drugo smer, kakor so si nekoč predstavljali ali zamišljali Amerikanci in Angleži, zato bo do tega strašnega spopada slej ali prej prišlo in ves svet, ne samo Evropa se bo povrnil ne v V. stoletje, ampak v kameno dobo, če bodo atomski kanoni

Sicer pa, morda ne bo „pukla ni jedna puška“, kakor ni „pukla“ 27. marca 1941 v Beogradu, ampak bodo opravile svoje delo kakor pravi Nitti „le idee morali, e proprio queste hanno sofferto la perdita maggiore, nella esplosione di tuttj i bassi sentimentali.“

To se pravi, duhovniki tretjakj bodo vrgli Kristusa z oltarja, ženske pa obleko s telesa, kar so na pol že storile.

BOŽIČNO VOŠČILO

Ga. Lina Matičič, predsednica Lige žena-mati v San Martinu je podala sledeče misli na skupni božičnici, ki je bila 26. decembra 1971 v dvoranj slov. doma v San Martinu. — Op. ured.

V imenu Lige žena-mati vsem moj božični pozdrav s prisrčno željo, da bi bila Božičnica prijeten večer nas vseh.

Gotovo naše misli hite danes na vse strani — iščejo naše drage — žive in pokojne. Dobrodelni odsek Zveze žena ima še prav posebno danes svoj veliki dan. Ko se je na pobudo gospe Pavline Dobovškove ustanovil dobrodelni odsek — je bilo zraven le malo žena. Kaj pa pravzaprav naj naredimo? Kar naenkrat pa je bilo dela dovolj: naši bolniki po bolnišnicah, naši starčki, naši osamljeni — naše zavetišče. Od vseh strani klici na pomoč — klici pridite, rabimo Vas — vašo dobro besedo, rabimo razne stvari nujno potrebne za življenje. In prišle smo. Ne moremo se dovolj zahvaliti vsem požrtvovalnim gospem in gospodičnam, ki tako dobrohotno priskočijo na pomoč kjer je treba. Čaka nas še veliko dela, ki ne bo nikolj končano, zato prosim na ta večer vse Vas — pridite, ne pomišljajte — za vse je dela dovolj. Ne bojte se žrtev, žrtev je po zavesti, da šte bra'u utrnilo britko solzo — lahka. Rabimo vsako izmed vas — rabimo rovih idej — dobre besede — pa tudi denarja. Prosim može — dajte vašim ženam vsak vsak mesec par ur prostih, da pridejo na naše sestanke. Vedno se kaj novega naučimo, pogovorimo in se od vsakodnevnih skrbi prerrojene vrnemo na naše domove.

Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe. Naj nam bo ta velika zapoved vedno pred očmi, živimo v tujem svetu kjer je že bolj težko prenašati samoto, bolezen in trpljenje. Učimo naše otroke dobrote — vsa dobra dela bodo šla z nami — vse zemeljske dobrine pa bodo ostale na tem zmateriliziranem svetu.

Naj bo naša božičnica — naša zaobljuba — da bomo vse slovenske žene ostale tam kjer se nas rabi — da bodo naši božiči lepi — brez očitkov, da nismo storile za bližnjega vsega kar bi lahko.

Pogled po svetu in v domovini

(domovinski dopisnik)

Dogodki zadnjega leta so res razburjivi, v evropski politiki nihče ne ve, kako se bo vse končalo. Problemov je polno, tako narodno-političnih, kot gospodarskih. Socialisti raznih smeri vodijo precej tvegano politiko. Kakšni bodo rezultati sedanje politike v Zapadni Nemčiji nihče ne ve ali noče priti s stvarnostjo na dan. Trenja so tudi v komunističnem bloku. Nove težnje ne bodo šle mimo brez vsakega sledu. Celo Vatikanska diplomacija se zdi ne ve kam ne kako. Dialog s komunističnimi državami gotovo ne bo pripeljal do rešitve, kvečjemu pripelje to do trenutnega in krajevno omejenega olajšanja položaja cerkve. Kdo bi pričakoval pred 25. leti, da bo papež sprejel Tita v avdienco. Kakšna klofuta idealistom, ki so pred 26 leti bili pomorjeni. Ali je bilo njih in naše ravnanje tedaj napačno — to vprašanje se nehote poraja? Dobro bi bilo, če bi našli poklicani, ki bi ta vprašanja podrobneje analizirali in prikazali. Nam vsem pa preostaja le veliko vprašanje, kam vse to vodi? Zapad ima vojaško silo, ki bi lahko zajezila komunistični naval, moralne in duhovne moči pa nima in je ni nikjer. Preveč v lastne koristni zaverovana ameriška politika nas ne bo rešila.

Nič manj zamotan, kot svetovni je tudi položaj Jugoslavije in z njo morda naše ožje domovine Slovenije. V začetku decembra so štrajkali zagrebški študentje, pridružilj so se jim študentje iz vse Hrvaške. Vendar je to le majhen pripetljaj v vrsti dogodkov zadnjega leta. Vse kaže, tako vsaj od znotraj gledano, da bo ta razvoj pripeljal v razkroj Jugoslavije ali pa ponovno v stalinistično diktaturo. Moralni razkroj sedanje družbe je Jugoslavijo prav tako zajel, kakor vso zapadno Evropo. Znakov duhovne obnove pa ni od nikjer tudi ne od sedanje katoliške cerkve, ki sama preživlja težko krizo.

Večkrat objavljeno mnenje v slovenskem emigracijskem tisku, da so razprtije v komunistični partiji le navidezne, da vsi diplomatski in politični koraki vodijo k enemu samemu cilju, osvojiti svet za komunizem, pa se le ne zdijo pravilni. Poglejmo razmere pri nas doma. Ranković je poskusil res odstraniti Tita, to je doma javna tajnost, čeprav svetovna javnost tega ni zabeležila. V poletju 1971 je Ranković pobegnil v eno od vzhodnih držav, in skuša od tam zrušiti Tita. Sovjetske namere lanskega poletja okupirati Jugoslavijo, se ne zdijo resne. Da do tega ni prišlo je vzrok predvsem v prisotnosti ameriške vojne moči v Sredozemlju in do neke mere tudi spretni igri, katero Tito tako uspešno igra že leta. Sovjetsko okupacijo tudi v bodoče lahko prepreči samo močna vojaška prisotnost ameriških sil v Sredozemlju skupaj s spretno ameriško diplomacijo.

Prognoze kakšna bo usoda naše domovine v bodočnosti, je skoro ne-

mogoče postaviti. Majhna, skoraj da je ni, pa je tudi možnost vpliva jugovanske, alj vsaj slovenske na razvoj dogodkov v domovini. Le nekaj posameznih publikacij je razburkalo nekatere duhove doma.

Naši ljudje doma bi seveda najbolj želeli, da bi neka zahodna sila rešila vso Jugoslavijo komunističnega jarma, zavedajo pa se, da na to vsaj sedaj ni realno misliti. In tako upajo in si želijo, da bi se uresničila Jaltška pogodba, po kateri mislijo, da bi Slovenija in Hrvaška prišle k Zapadu, ostali del pa bi okupirali Sovjeti, ne da bi s tem Srbom želeli zlo. Za tako rešitev pa se zdi, da je Zahod vse premalo gibčen. Kakšne perspektive ima torej bodoči razvoj? To vprašanje se postavlja z vedno večjo nervozo. Eno je gotovo: cilj sovjetske politike je zlepa ali zgrda pokoriti jugoslovanske komuniste. Čas dela za Sovjete. Tito bo slej ko prej odšel s pozornice, to bo po mnenju mnogih odločilen trenutek za bodočnost našega naroda. Ali bodo nove generacije zrele in mōdre dovolj vzeti in voditi usodo slovenskega naroda k večji svobodj in zagotoviti demokratični razvoj, ali pa se bo zagrnila zaveza še hujše tiranije. Veliko vprašanje je tudi v koliko bo na ta razvoj vplivalo močno gibanje „Svobodne Hrvaške“, ki ima oporo od strani Sovjetov, toda o tem v prihodnjem dopisu.

Jonec

Kriza jugoslovanske notranje politike

Vsakoletna konferenca Zveze komunistov Jugoslavije, ki bi morala biti v pozni jeseni letos, je bila nepričakovano preložena na poznejši, neimenovani datum. To naj bi bilo potrebno, ker še niso rešeni tisti gospodarski in notranje-politični problemi, katerih rešitev si je optala ista konferenca v prejšnjem letu. Ne samo to; na listo perečih vprašanj so se urinila še druga. Nesoglasje in stalno širjenje kolektivne vlade, diference med Republiškimimi svetli ter celo v Zvezi komunistov sami. To so argumenti za katerih rešitev se v tem kratkem času letošnjega leta ni več dalo izdlati receptov, po katerih naj bi konferenca brez večjega trenja potekala.

Zamrznjeno gospodarstvo, ki ga kljub vsemi posojili nitj malce ne morejo premakniti z mrtve točke, je izvir in povod za izvajanje akcij političnega karaktera. Od novembra prejšnjega leta in do istega meseca letos, so cene v Jugoslaviji porasle za 18% medtem, ko je na zapadnoevropskem tržišču vzpon istih enak le 5%. Nezadovoljstvo ljudstva in separatiziranje politikov je postajalo vedno bolj vidno. Prepozno so objavili zamrznjenje cen in še vse prepočasni se reformirajo nekateri zakoni ustave ter vse pre malo se upoševa v Beogradu zahteve in iniciative posameznih republik in njih osebnosti.

Zagrebski študentje so konec novembra stopili v stavko. Kmalu so z njimi solidarizirali študentje vse Hrvaške in stavkajočih je bilo preko 30.000. Povod za stavko, ki je trajal 11 dni, je današnji devizni bančni in zunanje-trgovinski sistem, ki ves zapadni denar odvaja v centralno banko v Beograd, od koder se nato „demokratsko“ deli. Študentje so zahtevali takojšnje reformiranje tega zakona. Trdijo, da so Hrvatje vsled tega zakona najbolj prizadeti, ker je Hrvaška ona republika, ki državi prinaša največ deviz. Ne samo stavkajoči študentje, temveč tudi predsednica ZK Hrvaške, dr. Slavka Dapčević, je v svojem referatu na 22. seji Zveze komunistov te republike zahtevala, da devize morajo ostati republikam, ki so jih pridobile in jih bodo republiške banke podelile podjetjem in ustanovam tako in v taki višini kot so si jih te zaslužile. Seveda so tukaj navedeni argumenti samo navidezni povod za stavko in separatiziranje Hrvaških politikov. Gre se za Hrvaški problem v celoti in v domovini se govori o Hrvaški krizi, ki je zdaj prvič po vojni postala tako akutna. Voditelji študentskega gibanja na vprašanja novinarjev niso govorili o deviznem sistemu, temveč direktno izjavili: „Mi hočemo našo suvereno državo, ne moremo več trpeti majoriziranja, v jugoslovanski federaciji ne sme biti prostora za privilegije večjih republik, temveč mora biti vsaki jamčena ista pravica, hočemo vse kar ima ena neodvisna država, to je, svojo zastavo, svoj narodni jezik, svojo armijo in po potrebi tudi svoj denar.“ Nadaljevali so: „Sramota za funkcionarje na zahtevnih mestih, da si mora vsak četrti delavec naše republike v inozemstvu izkati svoj zaslužek.“ Poskrbeti moramo za več delavnih mest. To pa je mogoče samo, če bo jamčena privatna iniciativa v gospodarstvu. Zadnji čas je, da se kmetom omogoči, da zaposlujejo in obdelujejo toliko zemlje, kolikor oni to morejo in hočejo. Na vprašanje novinarja, če so oni proti socializmu, so odgovorili: „Mi smo proti birokratom in centralistom.“

Revoltiranje študentov samo po sebi ne bi bilo tako obsežno in vzbudilo tolikšno pozornost, če bi te situacije posamezne politične frakcije ne poizkušale izkoristiti vsaka v svoj namen. Razen tega je obstojala bojazan, da se bo študentom pridružilo tudi delavstvo. Zato je produkcija po tovarnah med tem časom počivala, delavstvo pa je moralo na sestanke, kjer so jih komunisti nagovarjali, da se revoltiranje za vsako ceno mora obsoditi. Na to smo izporočili končno izvedeli, da partija in delavstvo stavko študentov ne odobrava.

Ozadje in ščit stavkajočih študentov je nad 50 let staro kulturno društvo Matica Hrvatska. Njen cilj je še danes isti kot je bil za časa Palića. Interesantno je, da z Matičo simpatizira dokaj ugledna osebnost Hrvaške, Miko Tripalo, sekretar ZK Hrvaške. Močni nasprotniki tega gibanja so srbski oficirji po hrvaških garnizionih, ki so pretežno Srbi. Na svoji strani imajo dolgoletnega predsednika ZK Hrvaške dr. V. Bakarića ki je zdaj v Beogradu in se prišteva k „Jugoslovanom“. — Predsednica ZK

Hrvaške, Savka Dapčević, krmari med desnim in levim krilom. Iz tega si vsak lahko napravi sliko današnje ZK Hrvaške in ni čudno, če nacionalisti hočejo priliko izkoristiti in čim več članov pridobiti na svojo stran.

Med revoltiranjem samim, iz kontrolnega aparata v Beogradu ni bilo nobenega glasu. Od tu se je celo izvedelo mnenje, če bodo v Zagreb morali peljati tanke, naj to bodo samo hrvaški in ne jugoslovanski ali celo srbski. Dva meseca pred izbruhom nemirov je Tito v Beogradu sam zatrjeval, da na Hrvaškem ni nobenih nacionalistov. Po že končani stavki pa je s'ari maršal sklical prezidijsko konferenco v svoji lovski koči v Karadjordjevu blizu Beograda. Predvideno je bilo, da bo televizija prenašala potek tega zasedanja. Nazadnje pa originala te seje nismo slišali in ne videli. Zvedeli smo, da se je Tito v svojem referatu tako močno razburil in bil tako direkten, da to za javnost ni bilo več primerno. Njegov govor in potek tega dvajseturnega zasedanja je za radio priredil en sodelavec radia.

Partiji Hrvaške je Tito očital, da je o stavki že dalj časa bila informirana, a ni ničesar ukrenila. Dejal je, da ve, da je za začetek novega leta v Hrvaški predvidena generalna stavka in partija tudi tukaj ničesar ne stori. S'avkajoče študente je maršal imenoval „antisocialistične kontrarevolucionarje“. Njih center naj bi bil Matica Hrvatske, ki uživa močno podporo iz inozemstva. Nje cilj je, Hrvaško odcepiti od Jugoslavije. Nadaljeval je, da je Hrvaškim funkcionarjem že davnaj povedal, da temu gibanju pripadajo: „Proletariat capinov, kontrarevolucionarji, nacionalisti, šovinisti in dogmatiki.“ Ker partija Hrvaške ni sprečila revoltiranja, je Tito tej napovedal čiščenje in obnavljanje iste. Pripomnil je, da je pozicija eksekutivnega komiteja zelo slaba kar se nato zrcali po republiških partijah.

Domneva se, da bi do tako ostre kritike partijskega aparata in njega čiščenja ne prišlo, če bi od nemirov ne hoteli še vsi drugi politični ekstremisti imeti korist. V Srbiji so začeli dvigati glave tamkajšnji nacionalisti in dogmatiki, oboji zahtevali večji prostor gibanja. Bakarić je tudi hitro imel govor, iz katerega se je dalo videti, da se je zbal popularnosti Tripala. Tudi ni dvoma, da bi ob vsem tem centralisti molčali. Kardelj in Dolanc sta gotovo nagovarjala Tita, naj on, ki ima največjo avtoriteto, raztreli njihovo pozicijo.

Za enkrat se šest vodilnih oseb Centralnega komiteja Hrvaške, na čelu z M. Tripalom in S. Dapčevićevo, naproša za „demokratsko“ odstopitev. Ve se, da v obratnem primeru sledi „socialistična“ likvidacija. Prav to pa lahko ima tragične posledice. Posebno Tripalo, ki je bil več let vodja mladine, na Hrvaškem ni nič manj priljubljen in popularen kot je bil svoj čas Dubček na češkoslovaškem. S kritikom in čiščenjem partije se problem Hrvaške prav gotovo ne bo dal rešiti, temveč ga le zriniti pred žaromet.

Iskali in izdelovali se bodo recepti, po katerih se bo ta ne edini, pač pa najbolj zategnjeni vozal razvezoval na odloženi konferenci ZK Jugoslavije, ki so jo zdaj napovedali za 25. januar 1972.

Titov obisk v ameriškem kongresu

Kot je že bilo poročano, so nekateri ameriški kongresniki ob priliki Tičovega obiska v Washingtonu, izrazili svoje nezadovoljstvo in vnesli svoje kritično pripombe v uradni Kongresni Zapisnik.

Tako je kongresnik Lamar Baker iz države Tennessee, komentiral intervju, ki ga je imel znani časnikar televizijskega omrežja CBS, Walter Cronkite s Tičom v Beogradu, tik pred odhodom v Združene države. Baker je svojo kritiko tega intervjuja vnesel v Kongresni Zapisnik.

Odgovoril mu je Cronkite sam, nakar je kongresnik Baker v daljšem odgovoru pojasnil svoje stališče ter zavrnil Cronkitove navedbe. Zaradi nesporne aktualnosti cele zadeve, objavljamo dobeseden prevod iz Kongresnega Zapisnika, na straneh E 12097 in E 12098, 10. novembra 1971.

Mr. Baker: 27. oktobra sem na zasedanju poslanske zbornice govoril o svojih občutkih ob nekaterih napačnih navedbah v intervjuju CBS komentatorja Walterja Cronkita z jugoslovanskim predsednikom Titom. Namen mojih pripomb je bil osvetliti uvodne pripombe, v katerih je bil Tito predstavljen, kot poslednji še živeči voditelj od onih, ki so v drugi svetovni vojni omogočili zavezniško zmago. Zdelo se mi je, da so še druga dejstva, ki bi jih bilo treba upoštevati v ocenjevanju Titovega vzpona na oblast ter jih predstaviti ameriški javnosti.

Mr. Cronkite je smatral za potrebno, da mi dogovori in ker se mi je zde'o, da je v interesu javnosti, če objavim njegovo pismo in pojasnilo svojega stališča, vnašam zdaj pismo g. Cronkita v Kongresni Zapisnik, skupno s svojimi dodatnimi pripombami.

CBS News

New York, N. Y.

Oktober 29, 1971

Dragi kongresnik Baker:

V kongresnem Zapisniku z dne 27. oktobra, sem opazil pripombe k moji karakterizaciji jugoslovanskega predsednika Tita. Ost vaše izjave se je zdela v tem, da ga nisem pravilno označil kot komunista, kakršen je.

Dovoljujem si pripomniti, da ste morda spregledali tale odstavek v mojem uvodu našega intervjuja:

„Tudi danes se kaže samozaves^t, samozaupanje, odločnost in odkri-

tost, ki so mu omogočile, da je — kot v Moskvi izučen komunist — v času, ko so se njegovi partizani borili z Nemci sredi druge svetovne vojne, proglasil, da nima nobenega namena vrniti države njenemu kralju...“

Vem, da ne bi namenoma prezrli tako jasne oznake Titove preteklosti in — ker je bila vaša izjava in vaša pripomba, brez dvoma posledica nesporazuma, vem, da boste popravili svoje zapisane pripombe.

S spoštovanjem — Walter Cronkite.

(Baker nadaljuje)

Morda sem spregledal polni pomen izjave g. Cronkita, da je bil Tito v Moskvi izučen komunist. Ker pa je g. Cronkitu poznana ta podrobnost, sem prepričan, da ga bo zanimalo dejstvo in da bo potrdil, da je Tito primer najčistejšega marksističnega komunizma in človek, ki je pomoril sto tisoče, da je ostvaril svojo oblast. To pa je potrebno bolj osveiliti in to je bil namen mojih pripomb 27. oktobra, pa tudi mojih današnjih pripomb.

Ti a danes mnogi označujejo za drznega državnika, učitelja diplomatov, človeka, ki je do kraja pošten, odločen in predan. Toda predan čemu? Gotovo je bil predan svojim lastnim ambicijam in ostvaritvi diktature. To pa še ne pomeni, da je doprinesel zavezniškemu naporu v drugi svetovni vojni, kajti njegov doprinos je bil drugačen od ljudi, kot sta bila Eisenhower in Roosevelt.

Tito je v zmešnjavi, z rusko pomočjo, organiziral svoje partizane, takoimenovano Osvobodilno fronto. Mnogi so se sprva dali zavesti v mišljenje, da bo njegovo nasprotovanje nemški okupaciji pomagalo državi. Vse prekmalu pa so spoznali, da hoče to izrabiti v svoje lastne namene. S spretnim manipuliranjem proti-nacističnega razpoloženja, se je otresel protikomunističnih elementov med prebivalstvom. Enako kot Stalin v svojih čistkah, se je tudi Tito zavedal, da ne bo uspel, če ne bo uničil svojih nasprotnikov.

Onemogočil je ljudi, kot je bil Mihajlovič s tem, da jih je ožigosal kot nemške kolaboratorje. Na žalost Zavezniki niso spregledali te taktike.

Titu je uspelo, da je položaj zamešal do take mere, da je bilo leta 1945 vrnjenih v Jugoslavijo preko 12.000 Slovenskih domobrancev, ki so bili takoj pomorjeni in zmetani v masovne grobove. To pa še ni nič v primeru s številom Srbov in Hrvatov, ki so bili prav tako pomorjeni. Ali je to torej človek, ki ga je treba slaviti do take mere?

Krajji kot Celje in št. Vid blizu Ljubljane, so bili prepojeni s krvjo tistih, ki so se hoteli boriti proti tiraniji. Prepozno pa je bila odkrita resnica o tem. Danes žive v Združenih državah očitvidci, ki lahko pričajo o teh dejstvih in nas pretresajo z izpovedmi o teh strahotah.

Tito je bil brez dvoma spreten kot politik, ki je znal izrabiti zmedo časa. Toda, če to priznamo ali ne, njegov neodvisni komunizem ni v ničemer različen od ruskega in njegova grozodejstva niso nič manj neverjetna od onih, ki so jih Nemci zagrešili nad židovskim ljudstvom.

Celo danes je s svojim srcem z mednarodnim komunizmom, medtem, ko so njegovi prazni žepi pri nas, v Združenih državah. V teku let so mnogi ljudje dali svoja življenja v prizadevanjih, da bi narodom sveta prinesli mir in demokracijo. Zato jim dolgujemo nekaj. Ali smo padli tako globoko, da bodočnost Združenih držav zavisi od dobrega prijateljstva in sodelovanja s takim človekom? Ali res moramo gospodarsko podpirati režim, ki je bil ustvarjen na tak način?

Jugoslavija danes uživa določenc mero gospodarske blaginje, sledovi diktature pa še žive. Ljudje se ne čutijo svobodne, da bi lahko govorili ali delali po svoji volji. Poznani so mnogi primeri, kaj se zgodi, če nekdo ni previden in ne molči.

Jugoslovani so bili narod, ki je bil prepričan, da ga komunizem ne more nikoli preplaviti. Danes mislijo Amerikanci, da imajo nek talisman, ki jih bo obvaroval podobne nesreče. Toda ali si lahko privoščimo zakrivati si oči pred realnostjo?

Prepričan sem, da je potrebno to točko močno poudariti in da se g. Cronkite strinja z menoj. Vse predolgo smo dvorili tem neuvrščnim državam v upanju, da jih bomo pridobili na svojo stran. Ne moremo pa biti tako nespametni — njihov ustroj in značaj to preprečuje. Ali ni že čas, da se Amerikanci, pa tudi ostali svet, nekaj nauče iz preteklih napak, da jih ne bi več ponavljali?

V komentiranju prvotnega intervjuja me je zato vodila predvsem misel, da so te stvari vse prepogosto zamolčane. Preteklost se prezre zaradi sedanjih potreb. Moj namen pa je samo ta, da ameriško javnost obvestim o teh dejstvih.

Dr. F. Blatnik

Kako sem pripravljaj atentat na Tita

IV.

Najel sem si sobo s posebnim vhomom v edlinškem gradu nad taboriščem. Tako se mi ni bilo treba več voziti v Baldramsdorf. Samo moj sobrat g. prof. Luksar je vedel, kje stanujem. Dan sem pa navadno preživljaj v taborišču in tudj maševal sem v taboriščni kapeli.

Ko sem meglenega zimskega jutra — bilo je 3. jan. 1948 — šel po stezi proti taborišču maševat, zagledam pred seboj nekaj moških s puškami, razpostavljene v enaki razdalji drug od drugega. Najprej sem mislil, da so lovci, ko sem se jim pa bolj približaj, sem spoznal, da so angleški vojaki. Joj, že zopet je taborišče obkoljeno! Presneto hitro sem se obrnil in se Bogu zahvalil, da me niso zapazili. Hitel sem na grič nad Edlingom. Šele ko je sonce meglo razpršilo, sem mogel videti, kako hodijo Angležj iz ene barake v drugo. Okrog enajste so odšli in jaz sem jo brž

mahnil v taborišče, da poizvem, če so koga odpeljali. Ljudje so mi iz vseh barak klicali: „Bežite, bežite! Vas so iskali!“ — „Pa so že odšli,“ sem jim odgovarjal in se jim za zanimanje zahvaljeval.

Rudija Hirscheggerja so odpeljali

Povedali so mi, da so odpeljali Rudija Hirscheggerja iz Device Marije v Polju. Kakšna ironija! Med vojsko je, izpostavljač sebe in svojo družino v veliko nevarnost, rešil ponesrečenega ameriškega pilota stotnika Brasha, ki mu je to junaško dejanje potrdil z affidavitom, izdanim v Muskegonu v Michiganu dne 13. junija 1947, zdaj ga pa Angleži aretirajo kot kolaboracionista z Nemci!

Načelnik FSS v špitalu mi je bil svojčas obljubil, da mi bo povedal, če bo kdo naših v resni nevarnosti, da ga bom lahko opozoril. Res mi je dal nekaj imen in prizadetj; so pobegnili v ameriški zasedbeni pas. Jezilo me je, da mi o Hirscheggerju nič ni črhnil in da so ga odpeljali. Šel sem k njemu in mu obzirno potožil. Pojasnil mi je: „Če Vam dam imena vseh, ki jih iščemo, nam bo vsak pobegnil in nikogar ne bomo dobili. Le kaj si bodo moji predstojniki mislili o meni? Jasno jim bo, da moram vsaj od časa do časa pokazati kak uspeh.“

„Razumem,“ sem odvrnil. „Pa da greste vreči v ječo prav človeka, ki je bolan, kot je Hirschegger?“ — „Saj zato ravno,“ mi je odgovoril. Nisem razumel, kaj je hotel reči. Gledal sem njega, on pa mene. Videč da njegove misli nisem dojel, je vprašal: „Kaj nimate zdravnika v taborišču?“ „Seveda ga imamo. Kaj lahko Hirscheggerja obišče?“ — „Njegova dolžnost je, da to stori in odredi prevoz v bolnišnico, če je jetnik res bolan.“ „V katero bolnišnico?“ sem še neumno vprašal. — „Kaj je nimate v taborišču?“ šele zdaj se mi je posvetilo.

Takoj sem šel k dr. Meršolu in ga prosil, naj bi šel Hirscheggerja pregledat. Proti večeru je ta bil že v taboriščni bolnici. Drugo jutro je prišel angleški vojak gledat, če je bolnik še tam, in je zapisal, da je. Tako tudi naslednje jutro. Ko pa je prišel v tretje, Hirscheggerja ni bilo več. Vojak je zapisal: „Ni ga več.“ Tudi vojaka ni bilo več nazaj.

Če je velika ironija, da gredo Angleži zapreti in hočejo Titu kot kolaboracionista z Nemci vrniti nekoga, ki je med vojso reševal zavezniške pilote in s tem izpostavljal v velikansko nevarnost sebe in svojo družino, je lahko razumeti, zakaj je Tito zahteval prav njega. Komunisti so Angležem stalno dopovedovali, da smo begunci sami kolaboracionisti, Hirschegger pa ima črno na belem v notarskem aktu, podpisanem po ameriškem letalskem stotniku Brashu, kako ga je rešil in da so njega in 14 drugih zavezniških pilotov domobranci in četniki skrivali pred Nemci, „ko so nas pa končno Nemci ujeli, so z njimi (domobranci in četniki) postopali slabše kakor z mojimi tovariši ali z menoj.“ Kaj pa mislite? Naj bi človek s takim dokumentom šel v svet? Saj bo Titove očitke na laž postavljali!

Pobegi k Amerikancem

Ker je mene Tito že prej proglasil za vojnega zločinca, sem do tedaj že imel nekaj skušnje, kako se živi v ilegali, si preskrbel dokumente, da sem se lahko gibal po Avstriji, tudi po sovjetskem zasedbenem pasu, in navezal stike z ljudmi, ki so nam bili lahko v pomoč. Tako sem marsikateremu rojaku pomhagal da se je rešil k Amerikancem ali Francozom, ki jih določbe angleške pogodbe s Titom niso vezale.

Begunci smo se smeli gibati le v razdalji 10 km od taborišča, kdor je hotel dalje, je moral dobiti dovoljenje od okrajnega glavarstva. Ni bilo težav v tem oziru, ker nam je referent za potne liste Matha šel zelo na roko in rad pomagal vsem, ki jim je pretila nevarnost od Angležev, oziroma titočevcev. Po zaslugi polk. Drčarja, dr. Valentina Kalana in nekaterih drugih rojakov, ki so živeli v ameriškem zasedbenem pasu in Amerikancem naš položaj razložili, so ti zelo radi sprejemali naše ljudi.

Sami so nam svetovali, naj bi prihajali k njim z brzovlakom iz Gradca, ki vozi v Inomost, pa ga Angleži ob izstopu iz njih pasu ne pregledujejo, le Amerikanci pri vs'opu k njim. Prvo večjo skupino sem sam spremljal. Res so nas Angleži spustili skozi brez pregleda, na ameriški strani sta nas pa čakala dva MP (vojaška policista). Avstrijski orožniki so vse, ki niso imeli papirjev v redu, izročili njima, ki sta jih poslala v voz drugega razreda in orožnikom naročila, naj vse pripeljejo v taborišče Pongau. Ko sem jaz prišel tja, so bili že vsj prosti.

Na žalost ni moglo veliko rojakov po tej poti. Nismo namreč samo mi zvedeli za njo, tudi mnogi drugi so se je posluževali. Takrat so začeli na debelo bežati iz Jugoslavije Volksdeutsche in njih val je šel skozi štajerske v Gradec, kjer so jemali brzovlak za Inomost. Ko sem čez dva tedna po isti poti spremljal zakonski par, so Angleži vlak pred odhodom v ameriški pas pregledali in kakih 30 Volksdeutscharjev prijeli ter zastražili na peronu, med njimi tudi naša dva zakonca. K sreči se jima je v zadnjem trenutku posrečilo izmuzniti in skočiti na vlak, ki je že odhajal. Na žalost ta pot ni bila več varna.

Naši ljudje, ki so jih Angleži iskali, da bi jih vrnili Titu, so bežali na vse načine. Čez hribe na žalost ni bilo mogoče, ker je bila zima in so gore tam čez tri tisoč metrov visoke. Nekateri so se zrinili na železniške tovorne vagone, da so se med hlodi prepeljali skozi 8 km dolgi malniški predor na ameriško stran. Hudo je bilo z družinami z malimi otroki. K sreči sta se našli dve dobri tirolski dekleti, Rohrachter sta se pisali, in njih domačija je bila sredi hriba nad lienškim taboriščem. Z veseljem sta prihajali v špital in vsaka je prevzela kakšnega otroka, da ga je prepeljala v Pischhofshofen. Kako sta tam uživali, ko sta otroke izročali srečnim staršem, ki so že čakali! Ena izmed sester je zdaj redovnica v misijonih. Za

dobro delo, ki ga je skazovala našim trpečim ljudem, jo je Bog nagradil z redovnim in misijonskim poklicem.

V

Zelo zanimivo bi bilo, če bi vsi, ki so jih Angleži v Avstriji lovili in se jim je posrečilo ulti, pa seveda tudi oni, ki so jih prijeli in zaprli, vendar potem izpustili, ali so jim pa pobegnili, svoja doživetja popisali. To bi bilo zelo zanimivo branje.

Če prav vem, misli msgr. dr. Jože Jagodic, ki je bil takrat delegat papeške misije za begunce, napisati zgodovino begunskih taborišč v Avstriji. Naj bi mu vsak poslal svoj prispevek! Naslov: Leisach, 9900 Lienz, Osttirol, Austria.

Nam ni bilo vse sovražno

Ko je uradna britanska politika klonila pred Titom, ki nam je hoteli in vsak način emigriranje preprečiti, in nas je na njegovo zahtevo preganjala in lovila, so se le našli posamezni britanski uradniki, ki so uvideli, da se nam godi krivica, in so nam po močeh pomagali. Sem bi štel predvsem že omenjenega špitalskega načelnika FSS, ki nam je šel zelo na roko, čeprav je le malokdo vedel za to.

Še celo vrhovni načelnik vse FSS v Avstriji, se mi zdi, nam ni bil sovražen. Jaz sem namreč napisal zagovor proti proglasitvi za vojnega zločinca in ga poslal britanskemu zunanjemu ministru, pa mi je nekje spomladi 1948 špitalski rekel, naj bom prihodnjo soboto popoldne v svojem skrivališču v edlinškem gradu, ker da bosta prišla k meni s poveljnikom iz Celovca z neko veselo novico. Kakšna je bila? Prinesla sta pismo od zunanjega ministra, v katerem mi sporoča, da so Titove obtožbe proti meni proučili in spoznali, da so neosnovane, zato me oni ne smatrajo več za vojnega zločinca. Prinesla sta steklenico whiskyja, da smo trčili — jaz bi rajši imel eviček — in celovski mi je čestital, da sem pogumno vzdržal v podzemlju, pa nekako takole dostavil: „z našim sodelovanjem.“ Dobil sem vtis, da je vedel, da me špitalski krije.

Težko bi uganil, zakaj nam je ta oli oni Anglež šel na roko. Moti me namreč naslednje:

„Ne bi koristilo britanskemu imperiju.“

Član britanske civilne uprave v Celovcu je bil tudi major Sharp, ki je dobro govoril nemško in je koordiniral slovenske kulturne prireditve na Koroškem, zlasti tisk, kot Koroško Kroniko, ki jo je izdajala britanska zasedbena oblast. Kot urednik taboriščnega tiska sem bil z njim v dobrih

zvezah, mu včasih pošiljal novice, on pa meni. Kadar sem šel v Celovec, sem ga vedno obiskal.

Ko je prišel argentinski konzul na Dunaj, sem šel k njemu, ker sem jaz edini imel potno dovoljenje za sovjetski zasedbeni pas, da bi se pomenila o postopku, kako bi naši ljudje čim prej dobili argentinski vizum. Perón je namreč obljubil sprejeti 10.000 Slovencev v svojo deželo. Konzul še ni imel svojega urada, marveč je stanoval in uradoval v hotelu Astoria. Prišel sem se z jutranjim vlakom in se napotil naravnost tja, kjer sem v veži, ko sem čakal na sprejem, hodil gori in doli. Nenadoma zagledam majorja Sharpa, ki je vstopil skozi vhodna vrata. Kar malo sem se ustrašil. Hotel Astoria je bil namreč v britanskem pasu in bi me lahko aretiral. Obstal je, me gledal, nato pa stopil k meni, rekoč: Dr. Blatnik, Vi tukaj? „Kot vidite, da,“ sem odgovoril. „Čestitam Vam,“ in je odšel.

Ko so me Angleži že zbrisali z liste vojnih zločincev, sem ga obiskal v Celovcu in ga vprašal, zakaj me na Dunaju ni aretiral. „Ker ne bi s tem britanskemu imperiju nič koristil,“ je odgovoril. „Če bi mu pa koristil?“ sem vprašal. „Bj Vas pa aretiral,“ je dejal. „Klub najinemu prijateljstvu?“ sem sillil dalje. „Da, nakljub najinemu prijateljstvu.“ Tako me je ta odgovor razjezil, da sem mahnil z roko in dejal: „Auf nimmehr Wiedersehen!“ (Da se ne vidiva nikoli več!) in odšel. Na stopnicah sem se spomnil, da je nekdanji britanski predsednik Lord Palmerton dejal: „Anglija nima stalnih prijateljev, ima samo stalne interese.“

“Titogeschichten?”

Imena vseh, ki jih je Tito zahteval, so Angleži dali avstrijski žandarmerji z naročilom, da nas morajo aretirati kjer koli nas dobe. Razen pokojnega g. Štefana Kraljiča mi ni znan noben slučaj, da bi katerega Avstrijci zares iskali. Ni jim bilo do tega, da nas love. Tisti orožnik v Delsachu, ki je g. kaplana Kraljiča lovil, je bil pa komunist.

Na romanju k Presveti Krvi dne 5. maja 1948, ki sem ga vodil pod imenom dr. Bernard Rutar, sem se spoznal z orožniškim nadzornikom špitalskega okraja. Prosil sem ga, če bi mi pokazal „črno knjigo“, to je seznam oseb, ki jih mora aretirati, če jih dobi. Poiskal sem v njej svoje ime in mu ga pokazal, rekoč: „Tole sem pa jaz.“ Začudil se je in vprašal: „Kaj ste pa zagrešili?“ Povedal sem, da sem proglašen za vojnega zločinca. „Ti'ogeschichten- (Titove storjje?) Le nič se ne bojte. V mojem okraju se Vam ne bo nič zgodilo. Če bi pa le po nerodnosti padli kakšnemu orožniku v roke, recite mu, naj me takoj pokliče. Tu moja vizitka, da se z njo skazete.“ Hvala Bogu, nikoli ni bilo treba.

Tako sem lahko že kot vojni zločinec organiziral in osebno vodil romanje ne samo k Presveti Krvi, temveč tudi v Vetrinje in celo k sv. Emi na Krko s posebnim vlakom.

Ne pridejo vse nesreče samo za škodo

Bog nam je v tistih težkih časih čudovito pomagal. Vsaj jaz o sebi lahko takó rečem.

Zbolel sem na slepiču. Dr. Meršol mi je dal neka zdravila, zvečer pa dejal: „Ne upam se Vas dati prepeljati v bolnico v Beljak čez dan. Če ste za to, bi Vas prepeljali ponoči, naskrivaj, da Angleži ne zvedo.“ Seveda sem pristal. Poslal me je z rešilnim avtom, ki ga je šofiral Viktor Trček, zdaj v Kanadi, in mi dal še bolničarko, katero sem tudi nekje tod okrog že srečal, pa se imena ne spominjam. Prav vsem res srčna hvala za uslugo!

V bolnišnici so mi zmerili vročino, pa je ni bilo in me niso morali operirati. Jaz sem pa le silil, češ da mi je dr. Meršol dal zdravilo proti vročini, zato je ni. „Če naravnost zahtevate, Vas pa bomo,“ so rekli.

Močno sem se čudil izredni skrbi zdravnikov in bolničark, ki so mi potem stregli. Vsake pol ure so bili pri meni in si dali opravka z menoj. Čez en teden me pride obiskat neki fant iz taborišča z imenom Čepon, ki je bil operiran na slepiču dva dni za menoj. Začudil sem se, da on že hodi, jaz pa še ne. Ko je prišla sestra, sem ji potožil, kako da jaz še ne morem hoditi. „Boga zahvalite, da še živite. Kaj ne veste, da ste bili v zelo kritičnem stanju? Vaš slepič je bil že razlit.“ Zdravnik mi je potem rekel: „Če bi z operacijo čakali le še dve uri, bi bilo po Vas.“

Zahvalil sem Boga za vojno zločinstvo, ki je dr. Meršola nagnilo, da me je dal prepeljati v bolnišnico že ponoči. Zopet sem se prepričal, kako res je, da „zna Bog tudi po krivih črtah ravno pisati.“

(Sledi)

Zakaj sovražijo Tita

Pod tem naslovom je kanadski časnikar Lubor J. Zink v The Toronto Sun dne 5. novembra objavil daljši članek, ki naj bi Kanadčanom pojasnil zakaj priseljenci iz Jugoslavije Tita sovražijo. Takole razlaga:

Poleg velikih množičnih morilcev kot so Stalin, Hitler in Mao Tsetung spada jugoslovanski Tito med drobiž. Žrtve enostrankarske diktature ne gredo v milijone, vendar pa je utemeljena cenitev, da je teh preko 100.000.

Treba je pripomniti, da sorazmerno malo politično klanje v balkanski socialistični republiki ni Ttova napaka. Njegovi morilci so bil prav tako temeljiti v uničevanju vse opozicije kot njim enaki v drugih totalitarnih državah. Obseg njihovega dela je bil omejen po velikosti prebivalstva Jugoslavije, ki je nekako enako kanadskemu.

Kljub temu so titovci izvedli v prvem valu nasilja nekatera dejanja, ki se morejo primerjati z najgrozovitejšimi političnimi zločin; naše dobe.

Eden od takih zločinov, ki je v zahodnem svetu skoraj neznan, je bil

množični pomor blizu 20.000 jugoslovanskih beguncev, ki so jih britanske oblasti v Avstriji izročile Titovemu režimu v maju 1945. O tem „dogodku“ sem pisal pred 5 leti, ko mi je prišla v roke knjiga Kočevje od B. M. Karapandžiča. V njej je v kratkem podano poročilo očitvidcev o tem zločinu nekako takole: V zadnjem razdobju druge svetovne vojne je del ostankov kraljeve jugoslovanske vojske skušal braniti Slovenijo pred komunisti. Kraljevi so boj izgubili in se umaknilj preko meje v po Britancih zasedeni del Avstrije. Namestili so jih v neko taborišče pri Celovcu in jim obljubili, da jih bodo prepeljali v Italijo.

Namesto tega so jih na Titovo zahtevo poslalj z vlaki nazaj preko meje, kjer so Titovi partizani prevzeli transporte in jih odpravilj v naprej določene kraje v bližini Kočevja in drugod ter jih brez sodbe postrelili s strojniciami. Kot en sam množični umor je Kočevje veliko večji od sovjetskega pomora poljskih častnikov v Katynu.

Upiralo se mi je sprejeti Karapandžičevo poročilo kot resnično, zato sem se obrnil na urad Bri'anskega visokega komisarja v Otawi, naj ugotovi točnost teh navedb na temelju zapiskov v Londonu. Po nekaj tednih sem dobil odgovor, da je Karapandžičevo poročilo „v bistvu točno“.

Kmalu potem, ko sem l. 1966 o tem pisal, sem bil poplavljen od pisem, raznih jugoslovanskih emigracijskih organizacij in posameznikov v Kanadi, ZDA in v Evropi, ki so mi zagotavljali, da je bilo Kočevje eden od primerov političnega nasilja Titovega režima neposredno po koncu druge

S temi podatki ni težko razumeti zgražanja beguncev iz Jugoslavije. ko gledajo dobrodošlice in čaščenje Tita od strani demokratičnih vlad. V njih očeh je prejšnji Kominformin agent Tit_o tiran, katerega zločini proti človeštvu niso nič manjši od zločinov drugih totalitarcev.

Ljudje, ki ne vedo ali nočejo vedeti tega ozadja, vidijo v Titu upoštevanega vodnika pogumne dežele, ki se je boril proti nacistom z legendarnim pogumom in začrtal lastno pot svojemu nacionalističnemu komunizmu v odporu proti Kremlju.

Ni dvoma, da je Titovo vodstvo ob upoštevanju ugodne zemeljske lege in s tiho podporo svobodnih sil rešilo Jugoslavijo pred usodo moskovskih satelitov. Ni dvoma, da je Titova zvrst komunizma nekaj prožnejša in prostejša v političnem in gospodarskem pogledu od sovjetskega sistema, toda je še vedno enopartijska diktatura in Tito je še vedno totalitarci, ki drži 20 milijonov ljudi; z različnimi narodnimi in kulturno-političnimi stremljenji kot talce v svoji „neuvrščenosti“ na mednarodnem pozorišču.

Vse to daje Titu moč v nemoralnem svetu današnje „stvarne politike“, toda ne zmanjšuje prav nič zločinov proti človeštvu v očeh svobodnih ljudi. Gledati nenačelne vlade, ko časte krvave diktatorje, je že dovolj hudo, toda slika z Dalhousie univerze v Halifaxu, kjer je bil podeljen častni doktorat iz prava Titu, človeku odgovornemu za kočevski zločin, meji na bogokletno norost in je preko meje razumevanja.

Ivan Korošec – starešina DSPB Tabor v Argentini – diplomiral

Na katoliški univerzi „San Salvador“ v Buenos Airesu je na ekonomsko-filozofski fakulteti diplomiral v vedi “Dirección General de Em-presas” (Vodstvo podjetij) soborec Ivan Korošec. Podelitev diplome je bila 17. decembra 1971 ob navzočnosti funkcionarjev vlade, cerkvenega zastopstva in vojske.

Kaj naj Ti napišem Ivan? Večkrat sem bil hud nate, ker nisi nič napisal za Tabor — ugal sem, le kaj mu je, — Ti si se potil ob raznih izpitih in molčal.

Tvoja študijska pot je bila dolga, saj si trikrat delal gimnazijo. Prvič kot mlad fantič v Ljubljani. V sedmgi gimnaziji si se kot velik idealist odzval 17-torici pod poveljstvom Milana Kranjca in odšel med prvimi v borbo proti v lepo oblečeno obleko OF komunizmu. Tako je šla Tvoja matura prvič po gobe. Dolga pot iz ene borbe v drugo — Rupnikov bataljon — in najhujše, vrnitev iz Vetrinja — v Teharje. Tam si bil obsojen v jamo s strelom, kot vsi Tvoji soborci — pa se Ti je posrečilo ob izpadu v temni noči pobegniti; in po napornem kolovratenju kot divja zver si zopet prišel na Koroško. Naj tu omenim, da je pri tem izpadu golih rok padel Ivanov brat Niko in se je pobeg posrečil le Ivanu in še dvema fantoma. V Lienzu je bila takrat slovenska begunska gimnazija — kamor je šel naš Ivan — ves izmučen, prestrašen in lačen izpričevat svoje študije, ker je vse papirje pustil v Teharjih. Kljub pričam mu ni uspelo narediti mature, dobil je le nerazumevajoč nasvet, naj počasi dela vse izpite, začevši s prvo gimnazijo. Tako je Ivan razočaran nad vsem res začel znova in zopet pred odhodom v Argentino prišel do sedme gimnazije. Tu je začel kot mnogi trdo delo, us'varil si je družino, pa se kljub vsemu, le ni dal. Končno mu je po vseh izpitih le uspelo narediti maturo v mestu Quilmes.

Dragi Ivan! Vem, da je bila tvoja pot do diplome težka, skoro neverjetna. Mi vsi „Tvoje stare sablje“ — soborci, Ti iz srca čestitamo in prosimo Boga, da bi bila Tvoja diploma ne samo Tvoja čast in okras na steni, ampak tudi pot med tujce kjer boš kot tak upoštevan, lahko pobijal komunizem in povedal, kdo smo, kakšni smo in zakaj smo po svetu. Želimo Ti, da bi užival sadove Tvojega truda še dolgo vrsto let med nami!
Savo

Pomislite, da TABOR vrši svoje najbolj pomembno poslanstvo v zasužnjeni domovini, kamor gredo neplačani izvodi. Zato prispevajte v njegov tiskovni sklad! Tudi to je del vašega boja za svobodo.

NOVICE IZ TORONTA**Občni zbor krajevne organizacije v Torontu**

V nedeljo, 28. novembra so se člani krajevne organizacije zbrali na 15. redni letni občni zbor, ki je bil kar dobro obiskan. Iz poročil odbornikov je bilo razvidno, da je organizacija dobro delovala in se tudi finančno opomogla. Kakor že nekaj let, je predsednik tudi letos tožil nad pasivnostjo članov, česar posledica je nezainteresiranost mladine za organizacijo in se hitro predaja amerikanizmu. Mnogi zborovavci so bili drugačnega mnenja, češ, da je bila mladina vedno uporna in tudi mi smo mislili drugače kot naši očetje. Zedinili pa smo se v tem, da je treba organizacijo ideološko poživiti in ji dati širšo osnovo po naših družinah. Dognano je tudi bilo, da se mladina posebno v domovini resno in javno zanima za domobranstvo, kar je gotovo najbolj objektiven doprinos naše organizacije v zdomstvu. Isto se opaža tudi pri naši mladini; zato smo sklenili, da jo bomo za naprej bolj sistematično seznanjali z našo polpreteklo dobo.

Zbor je soglasno sprejel predlog, naj odbor naveže stike s protikomunističnimi organizacijami drugih narodnosti.

Po razrešitvi starega odbora je bil izvoljen nov odbor, v katerem je ostala večina starih odbornikov. Tudi predsednik je na željo zborovavcev še ostal; v upanju, da bo organizacija še vnaprej uspešno delovala in ohranila domobransko idejo svobode; **saj naša borba ostane sveta, dokler gruda ni oteta.**

Prvo soboto v oktobru je krajevno društvo Tabor priredilo svoj zdaj že tradicionalni banket, ki je zelo dobro uspel. V začetku nas je malo skrbelo, da ne bo vse tako kot bi radi, ker sta bila tik pred našim že dva banketa. Ta strah je bil odveč, kajti kmalu se je videlo, da domobarska družba še vedno vleče, pa naj domobranci pobijajo in blatijo, kakor hočejo. Povsod smo slišali isto: „drugam ne grem, domobranskega banketa pa ne smem zamuditi...“ Mnogi so že vnaprej vedeli, „tu bo pa spet lepo, stara poštena družba.“

V tem menda nihče ni bil prevaran. Kuharice, katerim gre vsa pohvala in zahvala, so pripravile nad 300 večerij. Vsega je bilo dovolj in zares dobro pripravljeno. Iz raznih krajev so prišli rojaki, iz St. Catharinesa, Hamiltona, Guelpha, Oshawe in celo iz Clevelanda smo imeli goste, med katerimi je bil tudi predsednik Zveze, g. Milan Zajec; večina je bila seveda iz Toronta.

Razumljivo je, da je s tako prireditvijo dosti dela in tekanja sem ter tja. Pa smo se že privadili in gre vsako leto lažje. Možje radi priskočijo na pomoč, žene napečejo peciva in potic, tako da ob takem skupnem delu tudi finančni uspeh ne izostane. To je cilj vsakega gospodarskega podviga, a zdi se, da prav ti večeri dosegajo še drugi namen: dvigajo domobransko misel. Že dostikrat je bilo poudarka, da moramo pridobiti in navdušiti slovensko mladino. Mislim, da je letošnji banket k temu zelo veliko pripomogel. Mladih je bilo toliko, da je bilo veselje. Ko je bilo plesa po polnoči konec, se je začelo pravcato zborovanje: domobranske pesmi, navdušena mladina je prišla zraven, še žene so gledale iz kota pri kuhinji in gotovo mislile, da dedci še nismo kar tako, ker kljub času in vsej rdeči propagandi nismo zavrgli, za kar smo se včasih borili. Res, tega si ne pustimo vzeti, četudi ves svet gre drugo pot; prav kot med revolucijo, ko smo bili sami proti vsem, a vendar zmagoviti.

Ko se zahvaljujemo vsem, ki so kakorkoli pripomogli k lepemu večeru, sem prepričan, da ga nihče ne bo pozabil in bo naš naslednji gotovo še lepši.

Zagorc Mirko

MRTVI DOMOVI

Begunsko taborišče: Senigallia. Leto: 1946.

„Jože!“

Ozrl se je in se nasmehnil. „Saj vem, kaj! Te je spet lepo pogledala, ne?“

„Ah, ne! Ne norčuj se! Jože, domov bom šel. Ne morem več...“

„Kaj, domov?“ je planil ta.

Tonetu je postalo nerodno. Kri mu je udarila v obraz. Dva ali trije, ki so poležavali v baraki, so se približali: „Kaj, domov da greš?“

Zmedel se je. „Le da sem moral temu bedaku povedati, kaj name-ravam,“ je pomislil in žal mu je postalo, da je hotel zaupati prijatelju. „Zdaj pa bodo silili vame in ne bom imel miru!“

Jože je takoj videl njegovo zadrego. Zasmilil se mu je. Pograbil ga je za ramena in skoraj porinil skozi vrata. Zunaj ga je stisnil za roko. „Tone, k morju greva! Tam se bova pomenila. Sama. Nikamor ne boš šel. Premlad si še, da bi šel prostovoljno v klavnico.“

Morje je besnelo. Razpenjeno je pljuskalo na plitvo obalo in se v dolgih, nemirnih jezicah razlivalo po njej.

„No, Tone, zdaj pa govori!“ je Jože začel. „Povej, kaj te tako vleče domov.“ Ta je že komaj čakal, kdaj bo bruhnil iz sebe vso neznano bol, ki mu je zadnje mesece težila prsi.

„Dom, dom me kliče in zemlja! Ne morem drugače. Grem. Žge me v prsih in peče, nemir mi krađe spanje. Tako sam, tako sam in zapuščen sem. Vem, da me doma čaka zapor ali pa celo smrt. A kaj naj storim? Ta prekleti, neznani glas mi vpíje na uho, mi biča srce. Saj že blaznim od vsega tega! Domov, domov... Nazaj v rodno hišo, k domači zemlji! Pa čeprav za enkrat samkrat in zadnjič še. Vsaj za nekaj minut. Ne zdržim brez rodne zemlje. Čemu naj živim?“

Jože ga je začudeno gledal. Takega ga še ni videl. Niti mislil ni, da ima ta preprosti fant toliko vsebine, toliko ljubzeni v sebi. Molčal je nekaj časa, da se je Tone pomiril. Nato pa je — sprva tiho in počasi zatem pa vedno glasneje in hitreje — govoril:

„Glej, Tone, prijatelja sva. Čeprav si precej mlajši od mene, vem, da ti lahko zaupam. Povedal ti bom zgodbo iz svojega življenja. Še nikomur je nisem pripovedoval. Strašna je, ker je resnična. Če boš nato še hotel iti domov, pojdi in — Bog s teboj! Zdaj pa poslušaj:

Bilo je v zgodnji pomladi. Drugo leto naše narodne nesreče je teklo. Saj sam veš, kako je bilo tedaj. Lahi so nam gospodarili. Božali nas niso. Krepko so vihteli bič po naših hrbtih in udarci so boleli. Bili so hinavski, a dobro merjeni udarci. Tisto pomlad je tudi mene zvalil klic 'svobode' v hosto. Šel sem. K partizanom. Mislil sem, da bom tam v poštenih in pravičnih borbah najbolje služil svojemu revnemu narodu. Pa sem se zmotil — kot mnogi idealni in nepokvarjeni fantje. Ni me danes te zmote sram, a strah me je, ko se spomnim, kako drago sem to svojo zmoto plačal, kaj vse sem radi nje videl in doživel. Zašel sem med morilce in požigalce, med hijene in vlačuge.“

Jože se je pričel rahlo trestá. Preveč strašnih in krvavih so bili spomini. A prisilil se je k obupni zbranosti in za rešitev prijatelja, nadaljeval:

„Moral sem iti v patrolo. Še 'tovariš' Boris in 'tovariš' Vojko sta bila v naši trojki. A Boris, mestni razvajenec, študentovski ovaduh, bled in suhoten, je zbolel. Imel je pač dobro zaslombo v Ljubljani, da si je bolezen med partizani lahko privoščil. Šla sva z Vojkom sama. Ta je bil nekje z Dolenjskega, močan in velik kot gora. Oči je imel vedno nekoliko priprto in potisnjene globoko v votlini. Usta so se mu neprestano krivila v nek čuden in zloben smeh. Bil je surov in krut, a najboljši borec v naši brigadi. Vendar je ta 'brigada' imela največ okrog štirideset mož.“

Ko sva zavila na gozdno jaso, sva nenadoma zagledala drobnega in in bledega dečka, ki je v teku obstal in preplašeno strmel v naju. Kakih csem ali devet let je moral imeti. Bel obrazk je bil skoraj lep, le pogled je imel nekoliko kalen. Bil je pač utrujen. Skozi odprta usta mu je enakomerno puhtel medel dih, kajti bilo je še hladno. Hlače, ki so mu segale

le nekoliko pod kolena, so bile zmočene od jutranje rose. Obstali smo vsi trije in se za kratek hip zazrlj drug v drugega. Vojko je puško, ki jo je vedno nosil pripravljeno v roki, pomenljivo dvignil.

'No, prekleti pankert, kam?' se je zadrl. Otrok je vztrepetal in se ozrl vame. Nasmehnil sem se mu, češ: nikar se ne boj! A strupen pogled iz Vojkovih oči me je zresnil. 'Smrkavec, boš govoril ali ne? Kam greš?' je Vojko znova zatulil. 'Po sol grem v trg,' je otrok mukoma izdaval iz sebe. 'Že dva meseca jemo brez soli!'

Vojko se je divje zasmejal. 'Seveda, mi, ki se borimo za svobodo pa jemo prekajeno slanino, kaj?' Deček se je znova ozrl vame, a sem mu odmaknil pogled.

'No, tovariš,' se je Vojko obrnil k meni, 'ker še nisi dolgo med nami, najbrž še ne veš, da so takile bledj in nedolžnj fantiči najbolj nevarni. Izdajajo! Stavim, da ga je poslal župnik ali pa kaplan, naj si ogleda, kje so rašj položaji. Prekleti farji! Drago bodo plačali hlapčevanje okupatorju in beli gardi!'

Zopet se je odurno zasmejal in vprašal otroka: 'No, ali priznaš, da te je far poslal?'

'Saj sploh ni gospoda v naši vasi. Odpeljali so ga!' je deček bruhnil in solze so se mu udrle iz oči.

'Ha, gospóda, gospóda...' je Vojko oponašal. 'Mi borci smo pa psi, kajne? No, le povej!'

'Mama so mi rekli, naj se ogibljem hostarjev!'

'Kaj?' je skočil Vojko proti dečku. 'Da se nas ogni, je rekla? Hudičeva izdajalka! Zakaj se pa potem klatiš tod okoli, prekleti pankert?'

Otrok je tudj odskočil. Vojko ga je dohitel in zagrabil. 'Ga vidiš! Zakaj ra bežiš? Pošteni ljudje ne beže pred nami. No, zakaj bežiš?'

Fantek je trepetal. Oziral se je vame, a jaz sem v nemoči umikal pogled. Mislil sem, da je vse skupaj samo nesлана šala. Nisem pa mogel gledatj v te preplašene, proseče oči otroka.

'Tovariš, kar spusti ga,' sem dejal. Trepetal mi je glas. 'Ta otrok ni zmožen zlega dejanja!'

Vojko me je srepo pogledal. 'Povedal sem ti, tovariš, da so otroci najnevarnejši. Naši sovražniki se pri svojih izdajalskih načrtih poslužujejo najraje otrok.'

Spustil je dečka in dvignil puško kot da jo hoče vreči na ramo. Oddahnil sem se: vendar bo pustil nedolžnega otroka v miru in prenehal s temi neumnimi norčijami, sem sč mislil. Tudi dečku se je zjasnilo preplašeno lice. A Vojko je hipoma zavihtel puško in zamahnil. V trenutku je puškino kopito dečku preklalo glavo. Brez besede in brez krika je omahnil. Kri je udrla iz razbite lobanje in možgani so se razlezli po gozdnem mahu. Vojko se je rjoveče zasmejal in z nogo prevalil mrtvo telesce. 'Tako, tovariš; ta nam ne bo več škodoval!'

Tresel sem se. Noge so mi klecale. Hotel sem zagrabit puško in politi to zver. A spomnil sem se na dom in domače. Kaj bo potem z njimi? Tudi jaz sem imel takega bratca doma. Končno pa: ali niso to samo moraste sanje? Obvladal sem se.

Vojko se je sklonil nad mrtvim otrokom. 'Da gre po sol, je dejal. Potem mora imeti kaj denarja pri sebi.' Pretipal je žepe mrtvega mučenčka in izvlekel nekaj laških lir. 'Dobro bo. Za cigarete!'

Oči je imel še bolj priprte kot običajno. Zdelo se mi je, da miži. Ustnici sta mu podrhtavali in se zvijali v nekaj čudnega, kar naj bi bil smeh. Prsti na rokah so mu trepetali in se krivili kot božjastniku. Kot bi prenašal težko breme, je vlekel sapo skozi široko odprta usta in hropel. Mislil sem, da bo vsak čas zaril močne prste v mrtvo telesce in ga raztrgal. Hlepel je po krvi. Bil je v polnem napadu morilske blaznosti.

'Tovariš,' je sunkoma in strasno hlipal, 'vidiš, tako kaznujemo izdajalce. O, se boš že privadil. Sčasoma ti bo postalo to najljubše opravilo. Veš, neka posebna naslada je v tem: soditi in deliti pravico!'

Vs'al je in me ostro pogledal. Prebledel sem. Kaj, zdaj sem na vrsti jaz? Mu ni še zadosti krvi? Gledal me je... in se glasno zasmel. Nato je z nogo brenil še toplo in mehko trupelce in ga prevalil v gozdno grapo.

'No, kako ti je všeč?' me je porogljivo vprašal. Zbral sem vse moči in se obvladal. Glasno sem se zasmel tudi jaz in med smehom zavpil: 'Sijajno! Moram se še naučiti teh reči!'

'O, se boš že naučil... se boš že naučil! Danes si opravil šele prvi partizanski izpit.'

V gozdu se je še lovil moj smeh. Zateglo je odjekal med drevjem. Ozrl sem se še enkrat in pogledal v grapi mrtvo telo otroka. Spreletaval me je mraz. In z Vojkom sva šla naprej... v patrolo.

Približno teden dni je preteklo po tem dogodku. Preklel sem hostarje in njih 'osvobodilni' boj ter zbežal. Ko pa je mineval drug teden, je zago-rel moj rodni dom. Vojko in njegovi partizani so se maščevali. Oče, star in nadložen, je zgorel v svoji hiši. Mati, mlajše sestre in bratec pa so se zatekli v sosednjo vas. Še zdaj so tam in čakajo, kdaj bo mrtvi dom spet vstal. Jaz pa sem zgrabil puško in bojeval nov boj. Boj za pravo svobodo zemlje in naroda. domobranski boj!

Ko sem zapuščal domovino, sem prisegel, da ne bom prostovoljno prestopil njenih meja vse dolejš, dokler ne bosta v njej zavladali pravica in svoboda. Zvest bom tej prisegi! Ko bo iz naše zemlje izgnan Hudič, tedaj se bom vrnil in pozidal mrtvi dom.'

Umolknil je. Po presledku pa je še tiho, skoraj otožno dodal: „Tone, vedno sem mislil, da se bova skupno vrnila in skupno gradila nove domačije.“

Ozrl se je mlademu prijatelju v oči. Ta je molčal in mu brez besed segel v desnico. Iskreno in svobodno mu je vrnil pogled. Nič ni govoril, a

Jože je v tem pogledu bral: „Da, tudi jaz se bom vrnil s teboj! Tedaj, ko bosta v naši domovini mir in prostost!“

Molče in s trdim korakom sta se vračala. Komaj sta stopila v barako, že je planil Šimen pred Tonea: „Kaj, boš šel res domov? Slišal sem...“

„Da, šel bom!“ je veselo in nasmejan odvrnil. A šele tedaj, ko bosta v naši zemlji znova ustoličeni pravica in svoboda.“

In svetel žarek se je utrnil Toneu v očeh.

Dolenjec

Domovini

Domovina bodi zdrava
dedov naših rodnih kraj!
Tebe draga očetnjava
Stvarnik večni čuva naj!

Kjer izvria bistra Sava,
Soča voda kjer šumi,
koder Zila, teče Drava,
tamkaj narod naš živi.

Štajerska s Prekmurjem ravnim,
Istra in Primorska vsa,
Kranjska s Korotanom slavnim
so naš dom Slovenija.

Kjer valovje morsko bije
ob slovensko kraško stran,
kjer naš brod zastavo vije,
morje to je naš Jadran.

Snežne Alpe kjer obseva
sonca vzhodnega sijaj,
Dobrač razklanj mi sameva,
Triglav čuva tam naš kraj.

Knježji kamen Gospe svete
naših vojvodov prestol,
Samove, Valhuna čete
naš sloves so naokol.

Val odbit je bil Osmanov,
skrhal meč si je German,
ni uspel načrt Taljanov,
zrušil se je Habsburžan.

V borbah vznikla je svoboda,
vstala je Ilirija.
Svojega ponos je roda:
Združena Slovenija!

Smo sinovi silne Slave
in ponosni na svoj rod,
za svobodo očetnjave
na braniku smo povsod.

Pol sveta Slovan obvlada
tja na Vzhod Evrazije,
na Balkanu mej Zapada
straža mj smo Slavije.

Slavna belo-modro-rdeča
naša je svetinja,
njena čast in doma sreča
narodu blaginja.

„Narod, dom braniti zla
z vero v Pravdo in Boga,
to prižega je srca.
Živela Slovenija!“

MED VRŠACI TRESKA

(Nadaljevanje)

Medtem se je motorizirana kolona počasi prebijala po glavni cesti. Čistili so zasede in cesto, popravljali prekopana mesta, odstranjevali podrti drevesa in iskali mine. Ped za pedjo so potiskali partizane nazaj v hrib. Napredovali so le počasi. Na pomoč iz sosednjih domobranskih postojank ni bilo mogoče misliti, ker s bile vse napadene in obkoljene.

Po drugem dnevu težke borbe in počasnega prodiranja se je domobranska kolona približala že toliko oblegani postojanki, da je slišala streljanje in detonacije težkega orožja. Novo upanje je prepojilo domobrance.

„Naši še drže.“

Splahnela je utrujenost. Izginil je strah. Sledilo je povelje: „Pričenja se zadnji napad. Postojanka ne sme pasti!“

Udarna četa je previdno napredovala. Med njivami je vodnik kmalu opazil partizane. Vedel je, da bo vsak čas počilo.

„Kdo tam?“ je od daleč zavpil partizan v razoru.

Vodnik mu je poslal rafal in skočil med razore. „Za menoj!“ je zavpil. Tekel je po njivi med bežečimi partizani. Bila je patrola, ki se je takoj razbežala.

Domobranci so navalili. Do sadovnjakov je bilo še daleč. Izrabiti je bilo treba partizansko zmedo. Vodnik je tekel na čelu desetine partizanom za petami. Ostale desetine so mu sledile. Širinski pas se je sedaj pričel zoževati in se spreminjati v ozko zagozdo.

Sredi njih jih je zaustavil partizanski mitraljez. Nad glavami je zažvižgalo. Domobranci so vrglo na tla. Vodnik je dajal povelja s kretnjami. Po trebuhu so prodirali med razori. „Partizansko zasedo bi bilo treba za vsako ceno zbiti, da je ne ojačijo“, mu je kipel v glavi.

Domobranci so se znova raztegnili. Previdno in počasi so lezli med močro prstjo. Kdor je le malo previsoko pomolil glavo ali častitljivi del telesa, je zaropotalo tako, da je ostal na mestu pribit in miren kakor mrtev.

Zaropotalo je na levi; nato še na desni strani. Vodnik je poškilil. Partizanska zaseda se je zmedla pred domobranskim ognjem. Izrabil je ugoden trenutek in skočil. Za menoj! Juriš! Hura!“ Med tekom je pela njegova brzostrelka. Partizanski mitraljez se ni več oglasil.

Ni ga več zaustavilo streljanje prihajajočih partizanov. Sedaj so ga ščitili domobranski mitraljezi, ki so odlično podpirali vodnika z njegovo desetino, da so dosegli prva drevesa. Hitro so zasedli položaje in ščitili ostale desetine, ki so zaostale med bojem.

„Zasedite čombolj na široko in utrdite položaje,“ je sledilo povelje. Partizane je napad domobrancev močno iznenadil.

„Prvi zmešnjavi bo go'ovo sledil partizanski protinapad,“ tega se je vod-

nik zavedal. „Najboljša obramba je napad. Previdno naprej. Priti moramo v vas do hiš in dalje do domobranske postojanke,“ je bilo vodnikovo povelje.

Zapeli so domobranski mitraljezi in dva voda z vodnikom na čelu sta naskočila.

Od hiš je zaropotalo. Domobranci so padli na tla in počasi lezli po trebuhih od drevesa do drevesa. Vodnik je priganjal, „Mitraljezci in ostale desetine naj se pomaknejo čim bliže! Moramo izrabiti ugoden trenutek; drugače nas polove kakor zajce...“

Znova so zasedli položaje. Zapelo je od obeh kril. Med bobnenjem in streljonjem je orilo iz stoterih grl: „Juriš! Hura! Juriš!“

Vsa udarna četa je jurišala. Razdalja do hiš se je manjšala. Trije domobranci so omahnili, a partizani juriša niso zaustavili. Zadnjo razdaljo do hiš so pretrgale detonacije ročnih granat. Prvi domobranci so skočili za hišo. Drveli so za bežečimi partizani.

Nastala je zmešnjava. Vpije je preglušilo močno streljanje. Domobranci so bili partizanom tako blizu za petami, da ti niso mogli streljati. Bili so pa tudi iznenadeni.

(Sledi)

Borut:

Krvavi komisar

(Iz „zasliševanja“ v hosti)

„Ha, pete lizal si farjem,
v cerkvi brusil kolena;
nosil na goro polena,
zavijal oči pred oltarjem!

Poznamo mĳ take svetnike!
Hudič naj boji se bogá;
za nas ni peklá ne nebá!
Vse sodimo. Vse, brez razlike!“

„Tovariš, pokličĳ še Sonjo!
V mojem šotoru je. Tja stopi ponjo!“

„Glej no, ste ujeli hudiča!
Vedno sem si ga želela.
Tovariš, bova začela?
Potreben je konjskega biča!“

„Ej, Sonja, pusti zdaj šalo!
Ta je že zrel za vešala,
za topel pozdrav iz rafala!
Bič? Zdi se mi smešno. Premalo!“

Stal je ponosno vzravnan.
Trznil nj nitj z očmi.
V nemoči je stiskal pesti.
V večer se prelival je dan.

Mlad, lep in odločen.
Na čelo so kodri mu pali,
se z vetrom bahavo igrali.
Kot hrast je bil v zarj; mogočen.

„Kdo vodi zdaj bele? Kaplan alj župnik?
Za koga si borce nabiral?
Zakaj si naš narod odiral?
Povej nam, čigav s; zaupnik?“

Nasmehnil se je. Prezirljivo.
Zazrl se v zarjo sanjavo,
dvignil spet sunkoma glavo,
pogledal družbo ušivo:

„Narod zbira se sam!
Vpije iz sužnostj Raba:
doklej naj nam vlada baraba?
Udarite proti goram!

V imenu ‚svobode in reda‘
pobijate narod slovenskj
‚Vladate‘ v sili peklenski,
žanje te le, kjer je — zmeda!

Duše prodane in gnile!
Izdali slovensko ste čast!
Kdo vam le dal je oblast?
Puške vas bodo sodile!

Ljubim svoj narod kot oče,
ki ste ga lanj ubili;
župan je bil — klonil ni sili! —,
v hostah zdaj sniva neznanih.

Ljubim poštenje kot mati;
dolgo že v grobu počiva;
a v mojem srcu je živa.
To noč me v večnosti čaka.

Vj pa — vse sveto ste kleli;
napijali v vrče krvave,
močili v kri svoje zastave.
Zverine, kaj vse ste počeli!“

„Kaj, ti boš zdaj mene učil?
Ti mi boš nauke dajal?
Hudič, tega ti bo žal!
Ne prideš iz rok mji več živ!“

Tovariši, hočem krvi!
Kdo je najboljši mesar?
Jaz sem krvav komisar!
Parajte ga do kosti!

Najprej — pod nohte bodice!
Režite v živo meso!
Sipajte rane s soljo!
Napnite mu žile na žice!

Trgajte ude vsevprek!
S čevlji teptajte po njem!
Jaz pa — s Sonjo zdaj grem
strasti iskat sladki lek...“

Pačil je v mukah obraz,
kriknil pa ni v bolečinah;
grknil še v zadnji je glas,
omahnil na belih pečinah...

Zvenela je rožna mladost,
strohnela v razbičano kost...

Prošnja: kjerkoli si, karkoli si in kdorkoli si; Ti, ki to bereš, prosim moli vsaj kratko molitev za tega slovenskega fanta, ki je bil: vaški stražar in moj prijatelj! On in vsi vojaki svobodne Slovenije, naj v miru božjem počivajo! S hizopom jih pokropi, Gospod!

DAROVALI SO:

V invalidski sklad so darovali (vsi iz Toron'a, Kanada) dolarjev:		Gričar Franc, Castelar	1.—
Ostronič Franc	7.—	Kogovšek Jakob, Transradio	500.—
Urbanc Peter	25.—	Ribnikar Rudolf, J. L. Suarez	50.—
Čekuta Vilko	15.—	Tomc Niko, C. de Belgrano .	100.—
Ferkulj Edi	10.—	Šivic Srečko, Casanova	100.—
Berkopec Stane	5.—	Baraga Saša, Capital	26.—
Meglič Ignac	5.—	Cof Emil, Zárate	66.—
Pepevnak Franc	15.—	Kosilo v zavetišču 28. 11. 1971	531.61
Kastelic Jože, Eltham Dr. . .	10.—	Cerkvena nabirka (rev. Gu-	
Žagar Mihael	10.—	štin) pri sv. maši 19. 12. 71	41.17
Žonta Franc	10.—	Kosilo v zavetišču 19. 12. 71	431.77
Platnar Lojze	2.—	Zveza mater in žena „Božični	
Osredkar Franc	1.—	štant“ v zavetišču 19. 12. 71	325.55
Oberstar Ignac	5.—	N. N., Argentina	35.—
Krnc Janez	2.—	Vevar Stane, Acasusso	10.—
Kastelic Viktor	2.—	Mesto cvetja za pok. ing. A. Vivod	
Kus Franc	5.—	Gerčar Viktor, Munro	10.—
Koščak Franc	6.—	Ob obletnici smrti J. Musar in Br.	
N. N.	40.—	Verčon	
Tomšič Franc	5.—	Langus Milan, Capital	100.—
Trpin Jani	10.—	Ob obletnici smrti Jožeta Jenko	
Babič Lojze	5.—	Beznik Frido V. Madero	100.—
Žukovec Hilarij	15.—	Za gradnjo novega poslopja zavetišča	
Kramar Jernej	5.—	so darovali:	
Pleško Stane	5.—	Zupan Herman ml., L. del	
Štih Anton	5.—	Mirador (nakup cementa) 1388.—	
Rebolj Miha	5.—	Potočnik Matevž, Ciudadela	
Senica Janez	20.—	(nakup gramoza)	400.—
Ferkulj Anton	20.—	Ecker ing. Milan, V. Balles-	
Zakrajšek Viktor	5.—	ter (delo pri načrtu)	590.—
Torkar Franc	7.17	Tiskovni sklad gl. Tabor:	
Zakrajšek Ivan	5.—	Tekavec Ciril, San Justo . .	10.—
Šalehar Anton	6.—	N. N., Argentina	2.—
Kolenc Lojze	10.—	Za zavetišče	
Šuligoj Stane	5.—	Nog. klub "Slov.", Wind. . .	50.—
Za zavetišče:		Grašič Silvester, Windsor .	2.—
(pesov)		Ferdo Martinčič, Windsor . .	10.—
Desiderio Cinco, Capital . . .	50.—	Franci Martinčič, Windsor .	10.—
Benedičič Miha, Castelar . .	30.—	Ferdi Martinčič ml., Windsor	10.—
		(kanadski dolarji)	

SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE DELO VSE SLOVENSKE EMI-
GRACIJE IN NIHČE NIMA PRAVICE ZASLUG. VSA PRA-
VICA JE PRAVICA REVEŽEV, ZASLUGA PA PRIPADA NA-
ŠIM MRTVIM. SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE IZGOVORJENI
KOT POMOČI POTREBNIM SLOVENCEM.

V S E B I N A

Poder y oposición en Chile	1
Mislj ob Novem letu 1972	2
Versko-moralni oziri	5
Zgodovina naj sodi!	7
Zdravku Novaku v spomin	8
Hrvaški rimokatoliki podpirajo rdeči režim (F. Slak)	15
Ne pozabimo jih! (ZDSPB-Tabor)	18
Zanimivi paberki	20
Božično voščilo	24
Pogled po svetu in v domovini	25
Kriza jugoslovanske notranje politike (Jonec)	26
Titov obisk v amerškem kongresu (Dr. F. Blatnik)	29
Zakaj sovražijo Tita	36
Iz društev	39
Mrtvi domovi	40
Domovini (Dolenjec)	44
Med vršaci treska (M. Amon)	45
Krvavi komisar (Borut)	46
Darovali so	III

Correo Argentino Sucursal J. L. Suárez (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 8133
	FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 2619